

HALIL DŽUBRAN

GLAS PJESNIKA

NASLOV IZVORNIKA A Poet's Voice

prijevod Irena Jakelić

Feniks, Zagreb, 1999.

Prvi dio

Snaga milosrđa utkana je duboko u moje srce i ja, trgajući pšenicu, slažem je u kitice i dijelim je gladnima.

Moja duša daje život vinogradima i ja tiještim njene bobbe i dajem soka žednima.

Nebo napaja uljem moju svjetiljku i ja je stavljam na svoj prozor kako bih osvijetlio put strancu u noći. Činim sve ove stvari jer ja živim u njima; i ako će sudbina svezati moje ruke i spriječiti me u ovim činima, smrt će tada biti jedina moja žudnja. Jer ja sam pjesnik i ako ne mogu dati, odbit ću i primiti.

Čovječanstvo bjesni kao oluja, ali ja samo pomatram u tišini jer znam da će oluja proći dokle god Bog sve vidi.

Ljudi teže zemaljskim stvarima, a ja oduvijek čeznem za zagrljajem tvrđave ljubavi koja će me pročistiti svojom vatrom i odagnati nečovječnost iz mojega srca.

Materijalne stvari usmrćuju čovjeka bez patnje; ljubav ga budi oživljavajućim bolima.

Ljudi su podijeljeni na razne klanove i plemena, pripadaju zemljama i gradovima. No ja se osjećam strancem u svim zajednicama i ne pripadam niti jednom staništu. Svijet je moja zemlja, čovječanstvo je moje pleme.

Ljudi su slabi i žalosno je što se dijele između sebe. Svijet je uzak i nije mudro rasipati ga na kraljevine, carstva i provincije.

Ljudi se udružuju jedino kako bi uništili hramove duše i pružaju ruke jedni drugima kako bi sagradili svetišta zemaljskim tijelima. Ja stojim usamljen slušajući glas nade iz svoje dubine kako mi kazuje: "Kao što ljubav oživljuje srce čovječje s boli, tako ga neznanje uči putu prema znanju." Bol i neznanje vode k velikoj radosti i znanju jer Najviše Biće nije stvorilo ništa zlo pod suncem.

Drugi dio

Ja čeznem za svojom prelijepom zemljom i ljubim njezin narod radi njegove bijede. Ali desi li se da, potaknuti izrabljivanjem i onim što zovu "patriotskim duhom", žitelji moje zemlje postanu ubojicama i nasrnu na zemlju moga susjeda, tada ću ponad svake čovječje okrutnosti mrziti svoju zemlju i svoje ljude.

Pojem molitvu svojega rodnog mjesta i žudim vidjeti dom svojega djetinjstva, ali ako su ljudi u tom domu odbili pružiti hranu i utočište vapajućem namjerniku, obratit ću svoju molitvu u bijes i svoju čežnju u zaborav. Moj

unutrašnji glas kazat će: "Kuća koja ne primi onoga kojem je to potrebno, nije dostojna ničega doli razaranja."

Ja ljubim svoje rodno selo dijelom svoje ljubavi za svoju zemlju; i ljubim svoju domovinu dijelom svoje ljubavi za Zemlju, koja je čitava moja domovina; i ljubim Zemlju svim svojim bićem jer ona je nebo čovječnosti, manifest Božjega duha.

Čovječanstvo je duh Najvišega Bića na zemlji i to Najviše Biće posvećuje ljubav i dobru volju. Ali ljudi se izruguju ovakvim učenjima. Isus Nazarećanin je slušao i raspeće bijaše ono što dobi; Sokrat ču glas i slijedaše ga i isto tako pade tjelesnom žrtvom. Sljedbenici Nazarećanina i Sokrata sljedbenici su Božanstva i kako ih ljudi ne mogu ubiti, ismijavaju ih, govoreći: "Poruga je gorča od ubojstva".

Jeruzalem ne mogaše ubiti Nazarećanina, niti Atena Sokrata; oni žive i dalje i živjet će vječno. Poruga ne može likovati nad sljedbenicima Božjim. Oni žive i rastu zauvijek.

Treći dio

Ti jesi moj brat zato što si čovjek i obojica smo sinovi Duha Svetoga; isti smo i sačinjeni od iste zemlje.

Ti si ovdje da mi budeš suputnik na životnom putu i pomoć u spoznavanju skrivene Istine. Ti si čovjek i, stoga, ljubim te kao brata.

Možeš o meni govoriti što želiš, jer Sutra će te odnijeti i podastrijeti tvoje riječi kao dokaz na svojem sudu i zavrijedit ćeš pravdu.

Možeš od mene odnijeti sve što posjedujem, jer moja gramzivost bijaše ta koja potičaše zgrtanje dobra i, ako će te to učiniti sretnim, predajem ti svoja dobra.

Možeš mi učiniti što želiš, ali nećeš moći dotaći moju Istinu.

Možeš proliti moju krv i spaliti moje tijelo, ali ne možeš ubiti niti povrijediti moj duh.

Možeš okovati moje ruke lancima i na moje noge staviti negve, zatvoriti me u mračan zatvor, ali nećeš moći zarobiti moju misao, jer ona je slobodna poput daha u prostranom nebu.

Ti si moj brat i ja te ljubim. Ljubim te klanjajući se u tvojoj crkvi, klečeći u tvome hramu i moleći u tvojoj džamiji. Ti i ja i svi, djeca smo jedne religije, jer različiti su putovi religija tek prsti ljubeće ruke Najvišega Bića, pružene svima, pružajući punoću duha svima, strepeći hoće li je prihvatiti svi.

Ljubim te zbog tvoje Istine, rođene iz tvoga znanja; one Istine koju ja ne vidim zbog svojeg neznanja. Ali ja je poštujem kao Božje djelo, jer ona je djelo duha. Tvoja i moja Istina susrest će se u nadolazećem svijetu i zablistati kao miris cvijeća, stapajući se u jednu, cijelu i vječnu Istinu, sačuvanu i živuću u vječnosti Ljubavi i Ljepote.

Ljubim te jer si slab prije nego postaješ jaki ugnjetavač i zato što si siromašan prije nego postaješ požudno bogat. Zato lijem suze i pružam ti konak; i negdje u

pozadini svojih suza vidim te u zagrljaju ruku Pravde, kako se smiješ i opraštaš svojim mučiteljima. Ti si moj brat i ja te ljubim.

Četvrti dio

Ti si moj brat, ali zašto se prepireš sa mnom? Zašto nasrćeš na moju zemlju i pokušavaš me podjarmiti kako bi zadovoljio one koji čeznu za slavom i vlašću?

Zašto napuštaš svoju ženu i djecu, slijedeći Smrt u udaljenu zemlju, da bi udovoljio onima koji slavu kupuju tvojom krvlju a visoke počasti suzama tvoje majke?

Je li čast čovjeku ubiti brata čovjeka? Ako smatraš da je to čast, neka to bude jedan čin štovanja i izgradi hram Kainu koji je usmrtio svojega brata Abela.

Je li samoodržanje prvi zakon Prirode? Zašto te, onda, Gramzljivost požuruje na samožrtvovanje samo zato da bi time postigla svoj cilj - povrijedila tvoju braću? Čuvaj se, brate moj, vođe koji zbori: "Ljubav postojanja obvezuje nas da ljude lišimo njihovih prava!" Ja ti, pak, zborim ovako: Štititi prava drugih najplemenitiji je i najdivniji čin čovjekov; ako moje postojanje zahtijeva od mene da ubijam, smrt mi je tada časnija, i ako ne mogu pronaći nekoga tko bi mi, ubivši me, obranio čast, neću se libiti sam si oduzeti život za ljubav Vječnosti, prije negoli Vječnost dođe sama.

Sebičnost je, brate moj, uzrok slijepoj nadmoći, a nadmoć stvara klanstvo, a klanstvo stvara autoritete koji vode neslogama i podjarmljivanju.

Duša vjeruje u moć znanja i pravde nad mračnim neznanjem; ona niječe autoritet koji se udružuje s mačem kako bi branio i osnažio neznanje i ugnjetavanje - onaj autoritet koji je uništio Babilon, protresao temelje Jeruzalema i ostavio Rim u ruševinama. Onaj koji je ljude naveo da velikane nazivaju zločincima; pisce da pljuju njihova imena; povjesničare da povezuju priče o njihovoj nečovječnosti kako bi dobili pohvalu.

Jedini autoritet koji priznajem jest znanje o čuvanju i mirnom priznanju Prirodnog Zakona Pravde. Koju to pravdu vlast slijedi ubijajući ubojicu? Zastvarajući provalnika?

Nasrćući na susjednu zemlju i porobljavajući njezin narod?

Što pravda misli o vlasti pod kojom ubojica kažnjava onoga koji je ubio, a lopov osuđuje onoga koji krade?

Ti si moj brat i ja te ljubim; Ljubav je pravda svim svojim dostojanstvom i svom svojom snagom. Da pravda nije podržala moju ljubav prema tebi, ne gledajući kojem plemenu ili zajednici pripadaš, bio bih varalica koja prikriva ružnoću sebičnosti vanjskim pokrovom čiste ljubavi.

Zaključak

Moja je duša moj drug koji me tješi u bijedi i nedaćama života. Onaj tko se ne sprijatelji sa svojom dušom, neprijatelj je čovječanstva, i onaj koji ne pronađe čovječno vodstvo u samome sebi, iščeznut će u očajanju. Život se pomalja iz unutarnjosti, on ne dolazi iz okoline.

Došao sam da bih rekao riječ i sada ću je izreći. Ali ako smrt spriječi njezinu objavu, bit će izrečena Sutra, jer Sutra nikada ne ostavlja tajnu u knjizi Vječnosti.

Došao sam živjeti u slavi Ljubavi i svjetlosti Ljepote, koje su obje odrazi Božji. Ja živim ovdje i ljudi me ne mogu izagnati iz domene života jer znaju da ću živjeti u smrti. Ako mi iskopaju oči slušat ću mrmore Ljubavi i pjesme Ljepote.

Ako mi zatvore uši, uživat ću u dodiru daha isprepletenom s dimom goruće Ljubavi i mirisom Ljepote.

Došao sam ovamo da budem svima i sa svima, i ono što danas činim usamljen, jekom će Sutra obavijati ljude.

Ono što danas zbori moje usamljeno srce, pojat će sutra srca mnogih.

OLUJA

Prvi dio

Yusif El Fakhri bijaše u dobi od trideset godina kada odluči otuđiti se od društva, te ode živjeti u izoliranu pustinjačku nastambu u blizini doline Keedesha u sjevernom Libanonu. Ljudi iz obližnjih sela čuše raznorazne priče o Yusifu; neke su kazivale da mu obitelj bijaše imućna i plemenita roda, a da on ljubljaha ženu koja ga iznevjeri, što ga konačno i potaknu na samotani život, dok druge govoraše da bijaše pjesnik koji odbježe iz glamuroznoga grada te se povuče u pustinju ne bi li sabrao misli i našao svoju inspiraciju; mnogi su, pak,

bili uvjereni da bijaše mistik povezan sa spiritualnim svijetom, iako je većina inzistirala na uvjerenju da bijaše luđak.

Što se mene tiče, nisam mogao izvući nikakav zaključak u pogledu tog čovjeka, znajući da u njegovom srcu mora postojati nekakva duboka tajna, čijem otkrivenju se nisam želio uteći u svrhu neodređenih spekulacija. Dugo sam živio u nadi da će mi se pružiti prilika da upoznam tog čudnovatog čovjeka. Trudio sam se na različite načine pridobiti Yusifovo prijateljstvo kako bih mogao proučavati njegovu stvarnost i naučiti njegovu priču, istražujući Yusifovu životnu ulogu, ali moji naponi bili su uzaludni. Kada sam ga po prvi puta susreo, šetao je libanonskom Šumom svetih cedrova i pozdravio ga najbiranijim riječima, ali on mi odzdravi tek neznatnim kimanjem glave i ode dugim koracima.

Drugom prilikom ugledah ga kako stoji u središtu samostanskog vinograda, ponovno sam mu prišao i pozdravio ga, kazujući: "Seljani kažu da je ovaj samostan izgradila grupa Sirijaca u četrnaestom stoljeću; poznajete li išta od njegove povijesti?" On odvrati hladno: "Ne znam tko je izgradio ovaj samostan, niti bih to želio znati." I okrenuvši mi leđa, nehajno doda: "Zašto ne upitate svoga djeda ili baku, koji su stariji od mene, te bolje poznaju povijest ove doline negoli ja?" Spoznavši odjednom potpuni svoj neuspjeh, napustih ga.

Prođu tako dvije godine, a neobični život ovog čudnovatog čovjeka sveudilj golicaše moj um i ometaše mi san.

Drugi dio

U jesen jednoga dana, dok sam tamarao brdima i brežuljcima u blizini nastambe Yusifa El Fakhrija, zahvati me iznenada snažan vjetar i bjesneća kiša, i oluja me odbacivaše na sve strane poput broda slomljena kormila čije jarbolje je uragan odbacio u pobješnjelo more. Jedva sam jedvice upravio svoje korake prema Yusifovom kućerku, govoreći samome sebi: 'Ovo je prilika za kojom sam dugo čeznuo i oluja će mi biti izlikom za ulazak, a mokra odjeća dobrim razlogom za zadržavanje.'

Bio sam u bijednom stanju kada sam stigao do nastambe i kada sam zakucao na vrata, otvori mi čovjek kojeg sam tako žudio vidjeti. U jednoj ruci držao je umiruću pticu, čija glava bijaše povrijeđena, a krila slomljena. Pozdravih ga govoreći: "Molim vas za oprost što ovako upadam. Bjesneća oluja zahvatila me daleko od moga doma." Nabrao je obrve, govoreći: "Mnogo je špilja u ovoj divljini kojima ste se mogli uteći." Ipak, nije mi zatvorio vrata i srce mi počeo udarati sve brže jer bijah tako blizu ostvarenja svoje goleme želje. Počeo je dodirivati ptičju glavicu s najvećom pozornošću i zanimanjem, pokazujući time kvalitetu koja bijaše važna mojem srcu. Biv sam iznenađen dvjema suprotnim karakteristikama koje sam pronašao u tom čovjeku - istodobno milosrđe i okrutnost. Postadosmo svjesni razvučene šutnje. Njemu je smetala moja prisutnost, ja sam žudio da ostanem.

Činilo se kao da je iščitao moju misao, jer je pogledao nagore i rekao: "Oluja je čista i odbija jesti kiselo meso. Zašto toliko čezneš za bijegom od nje?"

Odgovorih mu s tračkom humora: "Oluja možda ne žudi za slanim ili kiselim stvarima, ali raspoložena je zalediti i ponuditi razne stvari i zacijelo bi uživala pojesti me kad bi me ponovno šćepala." Izraz lica bio mu je oštar kada mi je odvratio: "Oluja bi ti iskazala veliku čast, koje ti nisi vrijedan, kada bi te progur-

tala." Složih se: "Da, gospodine, pobjegao sam od oluje kako ne bih bio počašćen čašću koje nisam dostojan." Okrenuo je od mene svoje lice pokušavajući prikriti osmijeh i potom se uputio k drvenoj klupi pored ognjišta i pozvao me da se odmorim i osušim odjeću. Jedva sam prikrivao svoje ushićenje.

Zahvalih mu i zasjedoh, dok se on smjestio meni nasuprot, na klupi isklesanoj iz stijene. Gurnuo je vrhove prstiju u zemljanu posudu ispunjenu nekom vrstom ulja, stavljajući ih nježno na ptičju glavu i krila. Ne podižući glavu reče: "Snažan vjetar oborio je ovu pticu na stijene, između Života i Smrti." Odvratio sam usporedbom: "Isti je vjetar mene nanio na vaša vrata, na vrijeme da spriječi da moja glava bude povrijeđena, a krila slomljena."

Pogledao me ozbiljno i rekao: "Moja je želja da čovjek pokazuje ptičji instinkt i moja je želja da oluja slomi ljudska krila. Jer čovjek je sklon strahovanju i malodušnosti i kada osjeti buđenje oluje, uspuže u pukotine i špilje zemlje i krije se."

Moja namjera bila je izvući iz njega priču o njegovu dobrovoljnom progonstvu te sam izazivao: "Da, ptice posjeduju časnost i hrabrost koje čovjek ne poznaje. Čovjek živi u sjeni zakona i običaja koje je osmislio sam i prilagodio sebi, ali ptice žive u skladu s onim istim slobodnim Vječnim Zakonom koji nagoni Zemlju da slijedi svoj moćni put oko Sunca." Njegove oči i lice zasjahu, kao da je u meni pronašao učenika punog razumijevanja, pa uskliknu: "Bravo! Ako vjeruješ u vlastite riječi, trebao bi napustiti civilizaciju i njene okužene zakone i tradicije, i živjeti poput ptice, u svijetu praznom od svega osim veličanstvenog zakona neba i zemlje.

Vjerovanje je lijepa stvar, ali smještanje te vjere u izvršenje ispit je snage. Mnogo ih je koji govore kao morska jeka, ali njihovi životi su uski i ustajali, poput močvare koja trune. Mnogo ih je koji podižu glave nad planinske vrhunce, ali njihovi dusi ostaju spavati u tmuni špilja." Drhteći je ustao sa svoje stolice i stavio pticu na smotanu tkaninu pored prozora.

Stavio je svežanj suhoga pruća u vatru, govoreći: "Skini sandale i ugrij noge, jer vlažnost šteti čovjekovu zdravlju. Dobro se osuši i udobno smjesti."

Yusifova je gostoljubivost potpirivala moje nade. Prišao sam bliže vatri i para je sukljala iz moje mokre odjeće. Dok je on stajao na vratima zureći u siva nebesa, moj um je istraživao, pokušavajući što prije pronaći magičan prolaz u njegovu prošlost. Nevino upitah: "Ima li dugo da ste došli ovamo?"

Odgovorio je tiho, ni ne pogledavši me: "Došao sam na ovo mjesto kada zemlja još ne imadaše oblika i bijaše ledina; tama se prostiraše nad licem dubine. I Duh Gospodnji nadvijaše se nad licem voda."

Bijah prestravljen ovim riječima! Boreći se da sakupim svoje raštrkane i zaprepastene misli, rekao sam sebi: 'Kako nevjerojatan je ovaj čovjek! I kako je težak put koji vodi prema njegovoj stvarnosti! Ali moram nasrtati oprezno i polagano i strpljivo dok se njegova uzdržljivost ne obrati u razgovor i njegova čudnovatost u razumijevanje.'

Treći dio

Noć je spuštala svoj crni pokrov nad ove doline, a oluja je vrtoglavo zviždala i kiša postajala sve jačom. Počeo sam zamišljati da ponovno nailazi Biblijski potop, kako bi istrijebio život i isprao čovječju nečist s lica Božje zemlje.

Činilo se da je pobuna elemenata začela u Yusifovu srcu spokoj kakav se obično javlja kao reakcija na temperament i obraća samoću u društvenost. Zapalio je dvije svijeće, a potom pred mene stavio vrč vina i veliki pladanj na kojem su se nalazili kruh, sir, masline, med i nešto sušena voća. Onda je sjeo blizu mene i nakon isprike zbog male količine - ali ne i zbog jednostavnosti - hrane pozvao me da mu se pridružim.

Uživali smo objedujući u tišini punoj razumijevanja, osluškujući krike vjetra i plač kiše, a ja sam istovremeno pažljivo promatrao njegovo lice, pokušavajući dokučiti njegove tajne i proniknuti u motive koji bi mogli podcrtati njegovo neobično postojanje. Kada bijaše dovršio, posegnu za bakrenim kotličem nad vatrom i nali čistu, aromatičnu kavu u dvije šalice; zatim otvori jednu kutijicu i ponudi me cigaretom, oslovljavajući me sa "Brate". Uzeh jednu da mi se nađe uz kavu, ne vjerujući onome što moje oči gledahu. Promatrao me smiješeći se i nakon što je uvukao duboko jedan dim i nalio si malo kave, reče: "Zacijelo razmišljaš o tome otkud ovdje vino, duhan i kava, možda se također pitaš o mojoj hrani i komforu. Tvoja je znatiželja u svakom slučaju opravdana, jer ti si jedan od mnogih koji vjeruju da biti daleko od ljudi znači biti odsutan iz samoga života i odricati se svih užitaka." Brzo sam se složio: "Da, mudraci kažu da onaj tko odbjegne od svijeta kako bi u samoći štovao Boga ostaje onkraj svih užitaka i obilja života, te se namiruje samim proizvodima Božjim i živi samo na biljkama i vodi."

Potom se zamisli i nakon nekoliko trenutaka polako izgovori: "Ja sam mogao štovati Boga dok sam živio među Njegovim stvorenjima, jer štovanje ne zahtijeva samovanje. Nisam napustio ljude kako bih vidio Boga, jer sam ga uvijek viđao u domu svojega oca i majke. Otklonih se od ljudi jer njihove prirode bijahu drukčije od moje, a njihovi snovi ne življahu u slozi s mojima. Napustih čovjeka jer bijah shvatio da se žito moje duše okreće u jednom smjeru i ne mrvu u skladu sa žitom drugih duša koja se kreću u drugom smjeru. Napustih civilizaciju jer bijah spoznao da je postala staro i izopačeno stablo, snažno i strašno, čije korijenje je bespovratno ukopano u Zemljinoj tmini, a granje seže onkraj oblaka; ali njegov je cvat od pohlepe i zla i zločinaštva, a plodovi od jada i bijede i straha. Križari su pokušali u nj uklopiti dobro i promijeniti mu ćud, ali ne požnjehu uspjeha. Umriješe razočarani, izmučeni i istrzani."

Yusif se nagnu prema ognjištu kao da iščekuje učinak koji su njegove riječi ostavile na moje srce. Smatrao sam da je najbolje da ostanem slušatelj, te on nastavi: "Ne, nisam tražio samoću kako bih molio i vodio pustinjački život ... jer molitva, koja je pjesma srca, dosiže do ušiju Božjih čak i kada je zaglušena kricima i plačem tisuća glasova. Živjeti život pustinjaka znači mučiti dušu i tijelo i usmrtiti sklonosti, način postojanja koji je meni proturječan, jer Bog je stvorio tijela da budu hramovima duše, i naša je misija da zavrijedimo i održimo povjerenje koje nam je Bog postavio.

Ne, moj brate, ne poiskah samoću iz religioznosti, već jednostavno da bih izbjegavao ljude i njihove zakone, njihova učenja i tradicije, njihove ideje i njihov lažni sjaj i njihove jadikovke.

Potražih samoću kako ne bih morao gledati lica ljudi koji prodaju sebe i kupuju za istu cijenu stvari koje su manje vrijedne od njih samih, duhovno i materijalno.

Potražio sam samoću kako ne bih morao susretati one koji ponosno hodaju, s tisuću smiješkova na usnama, dok je u dubinama tisuća njihovih srdaca samo jedna namjera.

Potražio sam samoću kako bih se maknuo od onih samozadovoljnih pojedinaca koji u svojim snovima viđaju spektre znanja i vjeruju da su postigli svoj cilj.

Pobjegoh od društva onih koji viđaju samo fantome istine u svojim buđenjima, i izvikuju svijetu kako su potpuno savladali bit istine.

Napustih svijet i potražih samoću jer postadoh umoran od susretljivosti one većine koja vjeruje da je poniznost neka vrst slabosti i milosrđe vrsta plašljivosti, a snobizam jedan oblik snage.

Potražih samoću jer se gnušah onih koji iskreno vjeruju da sunce i mjesec i zvijezde ne izlaze doli iz njihovih kovčega i ne smještaju se nigdje doli u njihove vrtove.

Pobjegoh od onih koji se otimlju za položaje i rastrojavaju ljudima sudbine bacajući im u oči zlatnu prašinu i puneći im uši zvucima beznačajnih riječi.

Odbjegoh od propovjednika koji ne žive u skladu sa svojim propovijedima i koji od ljudi zahtijevaju ono čega se sami ne pridržavaju.

Potražih samoću jer nikada od ljudi ne doživjeh ljubaznost, ukoliko moje srce ne plati punu cijenu.

Potražih samoću jer se gnušah velike i jezovite institucije koju ljudi nazivaju civilizacijom - te simetrične nakaze koja se izdiže iz vječne bijede čovječanstva.

Poiskah samoću jer se u njoj nalazi pun život za dušu i za srce i za tijelo.

Pronađoh beskrajne prerije u kojima se odmara sunčeva svjetlost i gdje cvijeće izdiše svoje mirise u svemir, a potoci opijevaju svoj put prema moru. Otkrih planine u kojima upoznah svježije buđenje Proljeća i blještavu čežnju Ljeta i bogate pjesme Jeseni i prelijepu tajnovitost Zime. Dođoh u ovaj udaljeni kutak Božjeg djelovanja jer žudjeh naučiti tajne Univerzuma i prići tik do Božjeg prijestolja."

Yusif disaše duboko kao da se bijaše oslobodio teškoga tereta. Oči mu sijahu čudnim i magičnim zrakama i na njegovom zračćem licu pojave se znaci ponosa, volje i zadovoljstva.

Prošlo je nekoliko minuta, a ja sam spokojno zurio u nj, utonuvši duboko u misli, razotkrivajući ono što bijaše skriveno u meni; potom ga oslovih ovim riječima: "Vi ste nedvojbeno u pravu što se tiče većine stvari koje ste izrekli, ali dijagnozom bolesti društva dokazali ste i da ste odličan liječnik. Vjerujem da je bolesnom društvu prijeko potreban takav liječnik, koji ga može izliječiti ili ubiti. Ovaj rastreseni svijet vapi za vašom pažnjom. Je li pravedno ili milosrdno što ste se odvukli od bolesnog pacijenta i uskratili mu svoju pomoć?"

Zurio je u me razmišljajući, a zatim reče s izrazom bezizglednosti: "Sve od početka svijeta, liječnici su nastojali spasiti ljude od njihovih poremećaja; neki su se služili noževima, drugi napitcima, ali pošast se beznadno širila. Moja je

želja da se pacijent zadovolji ostajanjem u svom blatnom krevetu i da meditira o svojim dugo održanim ranama; no umjesto toga on isteže svoje ruke ispod svečane odore i hvata za vrat svakog tko ga dođe posjetiti, te ga steže na smrt. Kakva ironija! Zli pacijent usmrćuje doktora i zatim zatvara oči govoreći u sebi: 'Bio je odličan liječnik.' Ne, Brate, nitko na zemlji ne može pomoći čovječanstvu. Sijač, koliko god iskusan i mudar bio, ne može nagnati polje da rodi zimi."

Ja sam se složio: "Ljudska Zima će proći, potom dolazi krasno Proljeće i livade moraju cvjetati, a potoci će ponovno teći dolinama."

Namrštio se i gorko rekao: "Žalibože! Je li Gospod podijelio čovjekov život - koji je cjelovito stvorenje - na godišnja doba kao što je podijelio godinu? Hoće li ijedno čovječje pleme, koje sada živi u Božjoj istini i duhu, žudjeti za ponovnim povratkom na lice ove zemlje? Hoće li ikada doći vrijeme kada će se čovjek nastaniti i zadržati u pravoj ruci Života, radujući se blještećoj svjetlosti dana i mirnoj tišini noći? Može li taj san postati stvarnost? Može li se materijalizirati nakon što je zemlja bila prekrivena čovječjim mesom i uronjena u čovječju krv?"

I Yusif stajaše i podiže ruku prema nebu, kao da pokazuje prema nekom drugom svijetu i nastavi: "Ovo nije ništa doli bezvrijedan san, ali ja ga u sebi usavršavam, i ono što ovdje otkrivam, osvaja sve prostore mojega srca i dolina i planina." Sada podignu svoj snažni glas: "Ono za što zaista znam da je istinito jest plač mojeg unutarnjeg bića. Ja ovdje živim i u dubinama mojeg postojanja nalaze se glad i žeđ, i ja se radujem uživajući u kruhu i vinu Života iz svojih posuda koje radim i oblikujem vlastitim rukama. Iz tog razloga zanemario sam palube ljudi i došao ovamo i ostat ću ovdje do samog Svršetka!"

Nastavio je uzbuđeno hodati sobom naprijed-nazad, dok sam ja razmišljao o njegovim riječima i o zjapećim ranama društva. Odvažio sam se ponovno na taktičnu kritiku: "Uglavnom se slažem s većinom vaših razmišljanja i namjera i zavidim vam na vašoj samoći i samovanju i poštujem ih, ali znam da je bijedni narod pretrpio veliki gubitak vašim otuđenjem, jer mu je potreban liječnik pun razumijevanja koji bi mu pomogao prebroditi poteškoće i probuditi duh."

Polako je stresao glavom i rekao: "Ovaj je narod kao i svi narodi. I ljudi su građeni od istih elemenata i ne razlikuju se osim prema vanjskom izgledu, koji ne predstavlja nikakvu posljedicu. Bijeda naših orijentalnih naroda bijeda je svijeta i ono što vi zovete zapadnom civilizacijom nije ništa doli drugi spektar mnogih fantoma tragične prijevare.

Hipokrizija će ostati zauvijek, čak i ako joj nokti budu lakirani i polirani; a Prijevarena se nikada neće izmijeniti čak ni ako njezin dodir postane blag i mek; a Laž se nikada neće obratiti u Istinu čak ni ako joj navučesh svilenu odoru i smjestiš je u palaču; i Lakomost neće postati Zadovoljstvo; kao što Zločin neće postati Vrlina. I Vječno Ropstvo učenja, običaja i povijesti ostat će Ropstvo čak i ako naliči obraz i izmijeni glas. Ropstvo će ostati Ropstvo u svom svojem jezovitom obliku, čak i ako samoga sebe nazove Slobodom.

Ne, moj brate, Zapad nije viši od Istoka, niti je niži od njega i razlika koja ih razdvaja nije veća od one između tigra i lava. Postoji pravedan i savršen zakon koji sam pronašao iza vanjštine društva, koji izjednačuje bijedu, napredak i neznanje; ne promiče jedan narod na račun drugog, niti zakida jedno pleme kako bi obogatio drugo."

Povikah: "Onda je civilizacija bezvrijedna i sve u njoj je bezvrijedno!" Brzo je odgovorio: "Da, civilizacija je bezvrijedna i sve u njoj je bezvrijedno. Pro-

nalasci i otkrića samo su zabava i utjeha tijelu kada je umorno i slabo. Nagrade za udaljavanje i osvajanje mora lažni su plodovi koji ne zadovoljavaju dušu, niti hrane srce, niti uzdižu duh jer su prirodi daleki. A one strukture i teorije koje čovjek zove znanjem i umjetnošću nisu ništa doli zlatni lanci i okovi koje čovjek vuče i raduje se njihovim blještećim odsjajima i zvečećim zvucima. One su jaki kavezi čije je prečage čovjek proizveo prije mnogo godina, ne bivajući svjestan toga da ih gradi iznutra i da će uskoro postati vlastiti zatvorenik za vjeke. Da, bezvrijedna su djela čovječja i bezvrijedne su njegove namjere i sve na zemlji je bezvrijedno." Zastao je te polako dodao: "I među svim bezvrijednostima života jedna je stvar koju duh ljubi i zaklinje. Jedna blistava i usamljena stvar."

"Koja je to?" pokušavao sam saznati ustreptaloga glasa. Gledao me jednu dugu minutu i zatvorio oči. Sklopio je ruke na grudima dok mu je lice sijalo i mirnim i ozbiljnim glasom rekao: "To je buđenje u duhu; to je buđenje u unutarnjim dubinama srca; to je jedna neodoljiva i veličanstvena snaga koja se iznenada izdiže iz čovjekove svijesti i otvara mu oči, te on vidi Život usred blještavog pljuska prelijepe glazbe, okružen krugom silne svjetlosti sa čovjekom kao stupom ljepote između zemlje i nebeskog svoda. To je plamen koji iznenada bljesne u duhu i dotakne i pročisti srce, uzlazeći nad zemlju i skrivajući se u prostrano nebo. To je dobrotu koja okruži čovjekovo srce tako da on zbunjuje i kudi sve one koji su to nijekali, i pobunjuje se protiv onih koji odbijaju razumjeti njezino veličanstveno značenje. To je tajna ruka koja je skinula koprenu s mojih očiju dok sam bio član zajednice svoje obitelji, svojih prijatelja i svojih zemljaka.

Mnogo puta sam se pitao i govorio sam sa sobom, kazujući: 'Što je Univerzum i zašto sam ja drukčiji od onih ljudi koji me gledaju, i kako to da me oni poznaju, i gdje sam ih upoznao, i zašto živim među njima? Jesam li ja stranac među

njima ili su oni ti koji su strani ovoj zemlji, stvoreni od Života koji je meni povjerio svoje ključeve?"

Najednom utihnu, kao da se prisjeća nečega što je vidio jednom davno, odbijajući da to objelodani. Zatim je pružio ruke pred sebe i prošaptao: "To je ono što mi se dogodilo prije četiri godine, kada sam napustio svijet i došao na ovo nenastanjeno mjesto živjeti u buđenju života i uživati u lijepim mislima i prekrasnoj tišini."

Odšetao je do vrata gledajući u dubine tmine, kao da se sprema osloviti oluju. No, govorio je treperećim glasom, kazujući: "To je buđenje unutar duha; onaj tko to zna, ne može to opisati riječima; a onaj tko to ne zna, nikad neće razmišljati o izazovnoj i krasnoj misteriji života."

Četvrti dio

Prošao je sat i Yusif El Fakhri je i dalje hodao po sobi, zastajući nehajno i zureći u strahotno sivo nebo. Ja sam nastavljao sa šetnjom, razmišljajući o čudnom skladu radosti i tuge u njegovom samotničkom životu.

Kasnije u noći prišao mi je i dugo zurio u moje lice, kao da želi zadržati u sjećanju sliku čovjeka kojem je razotkrio ganutljive tajne svojega života. Glava mi bijaše teška od unutarnje buke, oči zamagljene. Tiho je kazao: "Sada idem u noćnu šetnju s olujom, osjetiti blizinu izraza Prirode; to je vježba u kojoj doista uživam kada je zima ili jesen. Ovdje se nalazi vino, a ovdje je duhan; molim te da noćas prihvatiš moj dom kao svoj."

Umotao se u tamnu odoru i dodao, smiješeći se: "Molim te da čvrsto zatvoriš vrata ujutro kada budeš odlazio, kako bih izbjegnuo neželjene posjete, jer ja namjeravam provesti dan u Šumi svetih cedrova." Potom se uputio prema vratima, noseći dugačak štap za šetnju i zaključio: "Ako te oluja ponovno iznenadi u divljini, nemoj oklijevati da potražiš utočište u ovoj nastambi. Nadam se da ćeš naučiti ljubiti, a ne bojati se oluje. Laku noć, brate moj."

Otvorio je vrata i izišao, visoko podignute glave, u tminu. Stajao sam na vratima da bih vidio u kojem je smjeru otišao, ali nestao mi je iz vidokruga. Još nekoliko minuta čuo sam odjeke njegovih koraka po izlomljenim stijinama doline.

Peti dio

Stiže jutro, nakon noći dubokog razmišljanja i oluja bijaše prošla, nebo bijaše vedro a planina i ravnica se oporavljahu pod toplim sunčevim zrakama. Na svojem putu prema gradu osjećao sam spiritualno buđenje o kojem Yusuf El Fakhri bijaše govorio, i ono strujaše svakim djelićem mojega bića. Čutio sam da moje zračenje mora biti vidljivo. A kada sam se smirio, sve oko mene bijaše sušta ljepota i savršenstvo.

Čim sam dosegao do bučnih ljudi i začuo njihove glasove i ugledao njihova djela, zastao sam i rekao u sebi: "Da, spiritualno buđenje najbitnija je stvar u čovjekovu životu i sama svrha postojanja. Nije li civilizacija, u svim svojim tragičnim oblicima, najviši motiv za spiritualno buđenje? Kako onda možemo nijekati postojeće stvari, kada je samo njihovo postojanje nepobitan dokaz o njihovoj pripadnosti smišljenom skladu? Sadašnja civilizacija možda ima

bezvrijedne namjere, ali vječni je zakon u tu svrhu ponudio vođu čiji koraci je mogu odvesti do oslobođenja."

Nikada više ne vidjeh Yusifa El Fakhrija, jer me u mojim naporima da liječim bolesti civilizacije Život odveo iz sjevernog Libanona kasno u jesen iste godine i od mene se zahtijevalo da živim u izgnanstvu u udaljenoj zemlji čije oluje su kao domaće. I živjeti samotnjački život u toj zemlji neka je vrsta veličanstvena ludila, jer i njezino društvo boluje.

GRAD MRTVIH

Bio sam se jučer odvukao od bučne vreve i nastavio prema polju, te stigoh tako do humka po kojem Priroda bijaše prostrla svoju ljupku odoru. Sada sam napokon mogao disati.

Osvrnuh se i ugledah grad sa njegovim veličanstvenim džamijama i državnim ustanovama obavijenima dimom radionica.

Počeh analizirati čovjekovu misiju, ali uspio sam zaključiti samo da je veći dio njegovog života određen borbom i poteškoćama. Zatim pokušah ne razmišljati o tome što su učinili Adamovi sinovi, i usredotočiti svoje oči na polje koje je prijestolje Božje slave. U jednom samotnom kutku polja ugledah groblje okruženo topolama.

Tamo, između grada mrtvih i grada živih, stadoh meditirati. U početku o vječnoj tišini, potom o beskrajnoj patnji.

U gradu živih pronađoh nadu i očaj, ljubav i mržnju, radost i tugu, obilje i neimaštinu, vjeru i poganstvo.

U gradu mrtvih zemlja leži pokopana u zemlji u koju je Priroda pretvara, u noćnoj tišini, u bilju, a potom u životinjama, pa u ljudima. Dok je moj um zapadao u ovakva razmišljanja, ugledah povorku koja se polagano kretala puna poštovanja, uz glazbu koja je nebo punila tugaljivom melodijom. Bijaše to jedan brižljivo pripremljen pogreb. Mrtvac praćen živima koji tužaljka oplakuju njegov odlazak. Kad je povorka pristigla na mjesto ukopa, svećenici započеше moliti i paliti tamjan, a glazbenici stadoše puhati u svoje instrumente i prebirati po žicama, tugujući za odlazećim. Zatim predvodnici priđoše naprijed jedan iza drugoga i recitirahu svoje pohvalnice pažljivim odabirom riječi.

Na koncu se mnoštvo povuče, ostavljajući mrtvoga da se odmara u prostranoj i prelijepoj grobnici, stručno izrađenoj u kamenu i željezu i okruženoj najskupljim vijencima cvijeća.

Oni koji ispraćahu pokojnika na posljednji počinak vratiše se u grad a ja ostadoh, promatrajući ih iz daljine i razgovarajući nježno sa samim sobom, dok se sunce gubilo s horizonta a Priroda pripremala na počinak.

Zatim ugledah dva čovjeka pognuta pod teretom drvenog lijesa, a iza njih bijedno odjevenu ženu koja je na rukama nosila dojenče. Posljednji u maloj povorci bijaše pas bolno tužnih očiju, koji je isprva zurio u ženu a zatim u lijes.

Bijaše to pogreb siromaha. Ovaj gost Smrti ostavi ledenom društvu sirotu ženu i dojenče koje će s njome podijeliti tugu, i vjernoga psa čije je srce znalo da mu odlazi drug.

Kada su došli do mjesta ukopa, sručili su lijes u jamu daleko od njegovanog žbunja i mramora, i povukli se nakon nekoliko jednostavnih riječi Bogu. Pas se još jednom, posljednji puta, okrenuo pogledavši grob svojega prijatelja dok je mala skupina uzmicala za drveće.

Pogledah grad živih i rekoh sam sebi: "Ovo mjesto pripada nekolicini." Zatim pogledah na grad mrtvih na humku i rekoh: "Ovo mjesto, također, pripada nekolicini. O, Gospode, gdje li je nebo sviju ljudi?"

Kad ovo izrekoh, upravih pogled prema oblacima obasjanima sunčevim najduljim i najkrasnijim zrakama. I začuh glas u sebi koji govoraše: "Upravo ovdje!"

SATAN

Ljudi su gledali na oca Samaana kao na svojega duhovnog i teološkog vodiča, jer on bijaše autoritet i izvor značajnih obavijesti o oprostivim i smrtnim grijesima, dobro upućen u tajne Raja, Pakla i Čistilišta.

Misija oca Samaana u sjevernom Libanonu bijaše putovati od jednog do drugog sela, propovijedati i liječiti ljude od duhovnih grijeha te ih čuvati od strašnih zamki Sotoninih. Velečasni otac vodio je stalan rat sa Sotonom. Seljaci poštovahu svojega svećenika i uvijek su ga rado pitali za savjete i plaćali molitve za svoje duše zlatnicima i srebrnjacima; i za svakoga uroda častili su ga najboljim plodovima svojih polja.

Jedne jesenje večeri, kada je otac Samaan šetao usamljenim selom, prelazeći doline i brežuljke, začu bolan plač koji je dolazio iz jame pored ceste. On zasta i pogleda u smjeru glasa te ugleda jednog neodjevena čovjeka koji ležao na tlu. Potoci krvi slijevali su se iz njegovih dubokih rana na glavi i prsima. Jecao je vapeći za pomoći i rekao: "Spasi me, pomoz mi. Imaj milosti, umirem." Otac Samaan zbunjeno promatraše patnika i reče u sebi: 'Ovaj čovjek mora da je lopov. Vjerojatno je pokušao orobiti prolaznike i nije uspio. Netko ga je ranio i bojim se da ću, ako on umre, ja biti optužen da sam mu oduzeo život.'

Pošto je ovako razmotrio situaciju, nastavi svojim putem, no umirući ga čovjek ponovno zaustavi vičući: "Ne ostavljaj me, ja umirem!" Zatim otac ponovno stade razmišljati i lice mu postade blijedo kada je shvatio da je odbijao pomoći. Usne su mu treperile, ali razgovarao je sa sobom, govoreći: 'On je zasigurno jedan od onih luđaka koji lutaju divljinama. Izgled njegovih rana unosi strepnju u moje srce; što mi je činiti? Duhovni liječnik sigurno nije sposoban izliječiti tjelesne rane.' Otac Samaan napravi nekoliko odmjerenih koraka dok tijelo u blizini zapomagaše bolnom tužaljkom koja mrviše srce planine i soptaše: "Pridi mi bliže! Pridi, jer mi dugo vremena bijasmo prijatelji. Ti si otac Samaan, Pastir Božji, a ja nisam niti lopov niti luđak. Pridi blizu i ne dopusti da umrem na ovom napuštenom mjestu. Pridi, i ja ću ti reći tko sam."

Otac Samaan priđe blizu čovjeka, kleknu i zagleda se u nj; ali ugleda potpuno strano lice čije su crte odavale suprotnosti u karakteru; vidje inteligenciju pomiješanu s prepredenošću, ružnoću s ljepotom i nježnost sa zlobom.

Uzmaknu žestoko od njegovih stopala i vrisnu: "Tko si ti?"

Umirući mu odgovori klonulim glasom: "Ne boj me se, Oče, jer mi smo odavno veliki prijatelji. Pomoz mi da ustanem i povedi me do obližnjeg potocića i

očisti moje rane svojim rubljem." A Otac istraživaše: "Kaži mi tko si, jer ja te ne poznajem niti se mogu sjetiti da sam ikada vidio tvoje lice."

A čovjek odvrati glasom u agoniji: "Ti znaš tko sam ja! Vidio si me već tisuću puta i govoriš o meni svaki dan. Dragocjeniji sam ti od samoga života." A Otac ga prekori: "Ti si lažljivi varalica! Čovjek na samrti treba govoriti istinu. Nikada u svom životu nisam vidio tvoje zlo lice. Kaži mi tko si ili ću te ostaviti da umreš, uronjen u vlastiti bijeg iz života." I ranjeni čovjek se pomaknu polako i pogleda u svećenikove oči a na njegovim usnama pojavi se tajanstveni smiješak; i tihim, dubokim i prijatnim glasom reče: "Ja sam Satan."

Nakon što je čuo strahovitu riječ, otac se Samaan oglasi strašnim plačem koji je potresao i najudaljenije zakutke doline; potom se zagleda i spozna da tijelo umirućeg čovjeka, sa svojim grotesknim iskrivljenjima, izrazito nalikuje izgledu Satana na religioznim slikama obješenima po zidovima seoske crkve. Tresao se i plakao, govoreći: "Gospod mi je pokazao tvoj pakleni izgled i pravedno me uputio da te mrzim; proklet ti bio zauvijek! Zaraženo janje pastir mora uništiti prije negoli zarazi ostalu janjad!"

Satan odvrati: "Ne pre nagluj se, oče, i ne gubi ovo vrijeme, koje teče, u praznim riječima. Dođi i zacijeli moje rane brzo, prije negoli Život napusti moje tijelo."

A svećenik uzvrat: "Ruke koje vrše dnevnu službu Gospodnju ne smiju dotaći tijelo napravljeno od izmetina Pakla. Ti moraš umrijeti proklet jezicima Godina i usnama Čovječanstva, jer ti si neprijatelj čovječanstva i tvoja je otvorena namjera uništiti sve vrijednosti."

Satan se pomaknu u mukama, podižući se na jedan lakat i odgovori: "Ti ne znaš što govoriš, niti razumiješ zločin koji činiš nad samim sobom. Obrati pažnju, jer ću ti ispričovijedati svoju priču. Danas sam hodao sam ovom samotnom dolinom. Kada stigoh do ovoga mjesta, skupina anđela siđe da me napadne i strašno me udari; da nije bilo jednoga među njima, koji je nosio sjajan mač s dvama zašiljenim vrhovima, bio bih ih otjerao, ali protiv briljantnog mača nisam imao nikakve moći." I Satan na trenutak prekinu priču, pritišćući drhtavom rukom duboku ranu na prsima. Zatim nastavi: "Naoružani anđeo - vjerujem da je to bio Mihael - pokazao se kao vrstan borac. Da se nisam bacio na dragu zemlju i hinio da sam mrtav, počastio bi me brutalnom smrću."

Trijumfirajućim glasom i upravljajući oči k nebu, otac odvrati: "Blaženo bilo Mihaelovo ime koje spasiše Čovječanstvo od opaka neprijatelja."

A Satan se usprotivi: "Moj prezir spram čovječanstva nije veći od tvoje mržnje prema sebi. Blagoslivljaš Mihaela koji ti nikada nije priskočio u pomoć ... Proklinješ mene u času mojega poraza, iako bijah, i još uvijek jesam, izvor tvoje sreće i mira ... Uskraćuješ mi svoj blagoslov i ne obasipaš me svojom ljubaznošću, ali živiš i napreduješ u sjeni mojega postojanja. Usvojio si izgovor za moje postojanje i osnažio svoju karijeru, i koristiš se mojim imenom kako bi opravdao svoja djela. Zar te moja prošlost nije uvjerila da su ti moja sadašnjost i budućnost potrebne? Jesi li postigao svoj cilj zgrtanja bogatstva? Jesi li možda shvatio da ne možeš više izvlačiti srebro i zlato od svojih sljedbenika, koristeći moje kraljevstvo kao prijetnju?"

Razumiješ li da ćeš nasmrt izgladnjeti ako ja umrem? Što ćeš raditi sutra ako me danas pustiš umrijeti? Čije ime ćeš progoniti ako moje ime nestane?

Desetljećima si lutao ovim selima i upozoravao ljude da ne padnu u moje naručje. Oni su kupovali tvoje savjete svojim mukotrpno stečenim novcem i

proizvodima svoje zemlje. Što će kupiti od tebe sutra, ako otkriju da njihov strašni neprijatelj više ne postoji? Tvoje zvanje umrijet će sa mnom jer će ljudi biti pošteđeni zla. Zar ti, kao svećenik, ne shvaćaš da je samo postojanje Satana stvorilo sebi neprijatelja, crkvu? Taj drevni sukob tajna je ruka koja izvlači srebro i zlato iz džepova vjernika i smješta ih zauvijek u kese propovjednika i misionara. Kako me možeš ostaviti da umrem ovdje, kada ćeš time zasigurno izgubiti svoj prestiž, crkvu, dom i svoja sredstva za život?"

Satan zamuknu na trenutak i njegova se poniznost sada obrati u povjerljivu samosvijest i on nastavi: "Oče, ti si ponosan, ali si neznalica. Razotkrit ću ti povijest vjere i u njoj ćeš pronaći istinu koja sjedinjuje naša bića i veže moje postojanje uz tvoju svijest.

Prvoga sata počinjanja vremena, čovjek stajao je pred licem sunca i pružao svoje ruke naprijed i po prvi puta plakaše, govoreći: 'Iza neba je veliki i dobrohotni Bog, pun Ijubavi.' Potom čovjek okrenu leđa veličanstvenom krugu svjetlosti i ugleda svoju sjenu na zemlji i pozdravi je: 'U dubinama zemlje tamni je đavo koji voli slabost.'

I čovjek hodaše svojom špiljom, šapćući sam sebi: 'Ja sam između dviju izazivačkih sila, jedne u kojoj moram pronaći spas i druge protiv koje se moram boriti.' I godine promarširahu u povorci dok čovjek življavaše između dviju sila, jedne koju blagosiljavaše jer ga je uznosila i druge koju proklinjaše jer ga je strašila. Ali nikada nije shvatio značenje blagoslova i prokletstva; on bijaše između obaju, kao što stablo biva između ljeta, kada cvate, i zime, kada se osipa.

Kada je čovjek ugledao zoru civilizacije, koja je sazdana od međuljudskog razumijevanja, nastade obitelj kao jedinica. Zatim dođoše plemena, u kojima je posao bio podijeljen prema mogućnostima i naklonostima; jedan klan kultivirao je zemlju, drugi gradio zaklone, ostali su tkali odjeću ili lovili hranu. Kasnije se božanstvo pojavilo na zemlji i to bijaše prvo što je čovjek usvojio a da ne posjedovaše nikakvu esencijalnu važnost ni nužnost."

Satan na trenutak zastade. Zatim se nasmija, a njegov smijeh potrese praznu dolinu, ali smijeh ga podsjeti na njegove rane i on stavi ruku sa strane, previjajući se u mukama. Umiri se i nastavi: "Božanstvo se pojavi, rastući na zemlji začudnom brzinom.

U prvome plemenu bijaše čovjek imenom La Wiss. Ne znam koje bijaše njegovo pravo ime. On bijaše inteligentno stvorenje, ali izuzetno lijeno, pa osjećaše odvratnost spram rada oko kultiviranja zemlje, građenja zaklona, ispaše stoke ili bilo kakvih poslova koji zahtijevahu pokretanje tijela ili naprezanje. I budući da se do hrane, za vrijeme te ere, nije moglo doći doli marljivim radom, La Wiss je mnoge noći proveo prazna želuca.

Jedne ljetne noći, dok su članovi toga klana bili okupljeni oko vođine barake i razgovarali o svojim doprinosima toga dana, očekujući odlazak na počinak, čovjek odjednom skoči na noge i vrisnu, govoreći: 'Pogledaj Noć, Bože! Njezino je lice tamno a njezina ljepota je iščezla i ona se pretvorila u crni kamen obješen o nebeski svod!' Mnoštvo je zurilo u mjesec, vičući u strahopoštovanju i tresla se od straha, kao da su ih ruke tame zgrabile za srca, jer ugledahu Boga Noći kako se polako pretvara u mračnu kuglu koja je izmijenila svijetli obraz zemlje i učinila da bregovi i doline iščeznu pod tamnim velom tik pred njihovim očima.

U tom trenutku La Wiss, koji već prije bijaše vidio pomračenje i razumijevaše njegov jednostavni uzrok, istupi naprijed kako bi što bolje iskoristio ovu priliku. Stade u sredinu gomile, podiže ruke prema nebu i obrati im se snažnim glasom, kazujući: 'Kleknite i molite, jer Zli Bog Tame zapodjeo je bitku sa Bogom Noćne Svjetlosti; ako Zli Bog pobijedi, svi ćemo nestati, ali ako trijumf pripadne Bogu Noći, ostat ćemo na životu ... Molite sada i štujte ... Pokrijte svoja lica zemljom ... Zaklopite oči i ne podižite ruke prema nebu, jer onaj tko je svjedok borbe bogova izgubit će vid i um i ostati slijep i bezuman čitavog života. Nisko spustite ruke i svim srcima podržavajte Boga Noći protiv njegovog neprijatelja, koji je i naš smrtni neprijatelj!'

Tako La Wiss nastavi pripovijedati, služeći se mnogim tajanstvenim riječima koje je sam izmislio, a koje oni nikada nisu čuli. Nakon ove prepredene varke, kada se mjesec vratio svojoj pređašnjoj slavi, La Wiss se oglasi još jačim glasom i dojmljivo reče: 'Podignite se sada i pogledajte Boga Noći koji je pobijedio svog zlog neprijatelja. On nastavlja svoj zvjezdani put. Znajte da ste mu svojim molitvama pomogli nadvladati Đavola Tame. Sada je on zadovoljan i svjetliji no ikad.'

Mnoštvo se podiže i zagleda u mjesec koji sijaše punim sjajem. Njihov strah obrati se u spokoj, a njihova zbunjenost posta sada radost. Počeše plesati i pjevati i lupati svojim štapovima po željeznim limovima, ispunjavajući dolinu svojom vriskom i galamom.

Te noći pozva vođa plemena La Wissa i govoriše s njime, kazujući: 'Ti si učinio nešto što nijedan čovjek dosad nije učinio ... Pokazao si poznavanje skrivene tajne koju nijedan među nama ne razumije. Odražavajući volju svojih ljudi, postavljam te za najvišeg člana plemena, odmah nakon mene. Ja sam najjači čovjek, a ti si najmudrija i najučenija osoba. Ti si posrednik između naših ljudi i

bogova, čije ćeš nam želje i djela objašnjavati i učiti nas stvarima koje su nužne da pridobijemo njihov blagoslov i ljubav.'

A La Wiss se lukavo složi: 'Sve što mi Bog Čovječanstva povjeri u mojim božanskim snovima bit će preneseno vama u vašoj budnosti, možete se uzdati u to da ću ja djelovati neposredno između njega i vas.' Tako uvjeri vođu, te mu ovaj dade dva konja, sedam teladi, sedamdeset ovaca i sedamdeset jaganjaca; i govoraše s njime, kazujući: 'Ljudi iz plemena izgradit će ti čvrstu kuću i davat će ti na kraju svake sezonske žetve dio plodova zemlje i ti ćeš moći živjeti kao častan i poštovan Učitelj.'

La Wiss se dignu s namjerom da otiđe, ali vođa ga zaustavi ovim riječima: 'Tko i što je onaj koga ti zoveš Bogom Čovječanstva? Tko je taj drski Bog koji se bori sa sjajnim Bogom Noći? Nikad prije nismo ga susretali.' La Wiss protrlja čelo i odvrati: 'Moj poštovani gospodar, u drevna vremena, prije stvaranja čovjeka, svi Bogovi živjeli su zajedno u miru u jednom savršenom svijetu iza zvjezdanog beskraj. Bog Bogova bijaše njihov otac i znao je ono što oni nisu znali i činio je ono što oni nisu mogli činiti. Čuvao je za sebe božanske tajne koje postojahu onkraj vječnih zakona. Za vrijeme sedme epohe dvanaeste godine, duh Bahtaara, koji je mrzio velikoga Boga, pobuni se te stade pred svojega oca i reče: 'Zašto zadržavaš za sebe moć velikog autoriteta nad svim stvorenjima, krijući od nas tajne i zakone Svemira? Zar mi nismo tvoja djeca koja vjeruju u tebe i dijele s tobom veliko razumijevanje i vječno postojanje?'

Bog Bogova se razbjesci i reče: 'Zadržat ću za sebe moć prvoga i veliki autoritet i esencijalne tajne, jer ja sam početak i kraj.'

A Bahtaar mu odgovori: 'Ako ne podijeliš sa mnom svoju moć i silu, ja i moja djeca i djeca moje djece pobunit ćemo se protiv tebe!' U tom trenutku Bog

Bogova ustade sa svojega prijestolja u nedokučivim nebesima, izvuče mač i čvrsto ščepa Sunce kao štit; i glasom koji potrese sve kutke vječnosti poviknu: 'Silazi, zli pobunjeniče, u strašni niži svijet kojeg nastavaju tama i bijeda! Tamo ćeš ostati u izgnanstvu, lutajući dok se Sunce ne pretvori u pepeo a zvijezde u razasute djeliće!' Tog časa Bahtaar se sručio u niži svijet u kojem boraviše svi zli dusi. Tada se on zakle tajnom Života da će se boriti protiv svojega oca i braće, postavljajući zamke svakoj duši koja ih bude ljubila.

Dok je Vođa slušao, čelo mu se boraše a lice postajaše sve bljeđe. Odvaži se: 'Dakle, ime Boga Zla je Bahtaar?' A La Wiss odgovori: 'Njegovo ime bijaše Bahtaar dok on življaše u gornjem svijetu, ali kada je ušao u niži svijet, vremenom dobi imena Belzebub, Satanail, Balial, Zemiell, Ahriman, Mara, Abdon, Đavo i konačno Satan, koje je najpopularnije.'

Vođa ponovi riječ 'Satan' mnogo puta glasom koji drhtaše i zvučaše kao šuštanje suhih grančica za hujanja vjetra; zatim upita: 'Zašto Satan mrzi čovjeka isto toliko koliko mrzi bogove?'

A La Wiss hitro odgovori: 'On mrzi čovjeka zato što je čovjek potomak Satanove braće i sestara.' Vođa uzviknu: 'Onda je Satan čovjekov rođak!' Glasom kojem se miješahu zbunjenost i nelagoda, on odvrati: 'Da, Gospodaru, ali on je veliki neprijatelj čovjeku, koji ispunjava njegove dane bijedom i njegove noći užasnim snovima. On je sila koja usmjerava oluju prema njegovoj kući i donosi nestašicu njegovim poljima te pravi pomor među njegovom stokom i donosi bolesti njegovoj rodbini. On je zao i moćan bog; objestan je i veseli se kada smo mi tužni, a tuguje kada se mi radujemo. Moramo ga, pomažući se mojim znanjem, pažljivo ispitivati, kako bismo izbjegli njegovo zlo; moramo proučavati njegov karakter, kako ne bismo stupili na njegov put posut zamkama.'

Vođa nasloni glavu na svoj debeli štap i prošapta: 'Naučio sam sada tajnu te čudne snage koja upravljuje oluju prema našim domovima i donosi zaraze nama i našoj stoci. Ljudi trebaju naučiti sve ovo što sam ja sada usvojio, a La Wiss će biti blagoslovljen, čašćen i slavljen, jer im je razotkrio tajnu moćnog neprijatelja i uputio ih daleko od ceste zla.'

I La Wiss napusti Vođu i krenu k svojem odmorištu, sretan zbog svoje dovrtljivosti i opijen vinom zadovoljstva i svoje izmišljotine. Po prvi puta, Vođa i čitavo pleme, osim La Wissa, provedoše noć prevrćući se u krevetima okruženima užasnim duhovima, sablasnim prikazama i nemirnim snovima."

Satan na trenutak prekinu priču dok je otac Samaan smeteno zurio u nj i na očevim ustima pojavio se bolestan smijeh Smrti. Potom Satan nastavi: "Tako Božanstvo stiže na zemlju i tako bijaše moje postojanje uzrokom njegova pojavljivanja. La Wiss je bio prvi koji bijaše usvojio moju okrutnost kao zvanje. Nakon smrti La Wissa, ovo zanimanje kolaše među njegovom djecom i napredovaše sve dok ne postade savršeno i božansko zanimanje, nastavljano od onih čiji umovi bijahu sazreli od znanja, čije duše bijahi plemenite, srca čista, a čija uobrazilja bijaše golema.

U Babilonu ljudi se klanjahu sedam puta štujući svećenika koji bi me pobijedio svojim molitvama ...U Ninivi gledahu na čovjeka koji bijaše tvrdio d poznaje moje unutarnje tajne, kao na zlatnu vezu između Boga i čovjeka ... Na Tibetu zвахu čovjeka koj se hrvao sa mnom Sinom Sunca i Mjeseca ... U Biblosu, Efezu i Antiohiji nuđahu život svoje djece kao žrtvu mojim protivnicima ... U Jeruzalemu i Rimu davaše svoje živote u ruke onima koji su tvrdili da me mrze i borili se sa mnom svim svojim snagama.

U svakom gradu pod suncem moje ime bijaše osovinom u nastajanju religije, umjetnosti i filozofije. Da ne bi mene, ne bi bio podignut niti jedan hram, nikakve kule ni palače ne bi bile izgrađene. Ja sam hrabrost koja ljudima stvara rješenja ... Ja sam izvor koji izaziva originalnost misli ... Ja sam ruka koja pokreće ruku čovjekovu ... Ja sam vječni Satan. Ja sam Satan protiv kojeg se ljudi bore kako bi se održali na životu. Ako se prestanu boriti protiv mene, lijenost će usmrtniti njihove umove i srca i duše, u skladu s njihovim kobnim mitom.

Ja sam snažna i bezglasna oluja koja zavodi umove muževa i srca žena. I u strahu od mene, putovat će u mjesta štovanja da bi me kleli, ili u mjesta poroka da bi me usrećivali pokoravajući se mojoj volji. Redovnik koji moli u tišini noći kako bi me zadržao podalje od svojega kreveta isti je kao i bludnica koja me poziva u svoje odaje. Ja sam Satan vječni i neuništivi.

Ja sam graditelj manastira i samostana na temeljima straha. Gradim vinske podrume i obijesne kuće na temeljima bluda i užitka. Prestanem li postojati, strah i uživanje bit će protjerani iz svijeta i njihovim će nestankom požuda i nada prestati postojati u čovjekovu srcu. Život će postati prazan i leden, kao harfa potrganih žica. Ja sam Satan vječni.

Ja sam inspiracija Lažima, Klevetama, Izdajstvima, Prijevarama i Izrugivanjima, a ako ti elementi budu odstranjeni iz ovoga svijeta, ljudska će zajednica postati slična napuštenom polju u kojem ništa ne raste osim trnja vrlina. Ja sam Satan neuništivi.

Ja sam otac i majka grijeha, a ako grijeh iščezne, iščeznut će i borci protiv grijeha, kao i njihove obitelji i druge zajednice.

Ja sam srce svega zla. Želiš li da ljudske kretnje nestanu prestankom otkucaja mogega srca? Hoćeš li prihvatiti posljedicu nakon što uništiš uzrok? Ja sam uzrok!

Hoćeš li dopustiti da umrem u ovoj napuštenoj divljini? Žudiš li za time da raskineš vezu koja postoji između tebe i mene? Odgovori mi, svećeniče!" I Satan istegnu ruke i sagnu glavu prema naprijed i dahtaše duboko; lice mu postade sivo i on nalikovaše jednoj od onih egipatskih statua prepuštenih razdiranju godina na obalama Nila. Zatim zadrži svoje sjajne oči na licu oca Samaana i promuca: "Umoran sam i slab. Učinio sam loše koristeći posljednje snage kako bih ti govorio o stvarima koje već poznaješ. Sada možeš učiniti što hoćeš ... Možeš me odnijeti u svoj dom i vidati mi rane ili me ostaviti ovdje da umrem."

Otac Samaan oklijevaše i grozničavo trljaše ruke i s isprikom u glasu, reče: "Sada znam ono što nisam znao prije jednoga sata. Oprosti mi na momemu neznanju. Znam da tvoje postojanje stvara iskušenje na ovome svijetu, a iskušenje je mjerilo kojim Gospod prosuđuje vrijednost ljudske duše. Ono je vaga koju svemogući Bog koristi kako bi izvagao dušu. Siguran sam da bi, kada bi ti umro, umrlo i iskušenje, a njegovim bi odlaskom smrt uništila idealnu snagu koja čovjeka pokreće i potiče.

Ti moraš živjeti, jer ako umreš i ljudi to saznaju, njihov strah od pakla nestat će i oni će prestati štovati, jer ništa više neće biti griješno. Ti moraš živjeti, jer u tvojem je životu spasenje čovječanstva od poroka i grijeha.

Ja ću, pak, žrtvovati svoju mržnju prema tebi na oltaru svoje ljubavi prema čovjeku."

Satan se stade smijati tako da se zemlja protresla i reče: "Kako si ti inteligentna osoba, oče! I kakvo samo veličanstveno znanje posjeduješ u teološkim činjenicama! Pronašao si, zahvaljujući moći svojega znanja, svrhu mojega postojanja koje nisi nikada bio ni svjestan, i sada shvaćamo svoju potrebu jedan za drugim.

Priđi mi bliže, brate moj; tama preplavljuje nizinu i polovica moje krvi iščezla je u pijesku ove doline, i od mene ne ostaje ništa doli ostaci slomljenoga tijela koje će Smrt ubrzo otkupiti ako mi ne pritekneš u pomoć."

Otac Samaan smota rukave svoje odore i pride, stavi Satana na rame i uputi se svome domu.

U sredini ovih dolina, preplavljenih tišinom i prekrivenih velom tame, otac Samaan hodaše prema selu leđa pognutih pod teškim teretom. Njegova crna odjeća i duga brada bijahu natopljene krvlju koja je liptala od iznad njega, ali kročio je naprijed, usana koje su se neprekidno pomicala u molitvi za život umirućeg Satana.

STVARANJE

Odvoji Bog od sebe duh i oblikuje ga u ljepotu. Prosu po njemu sve blagoslove milosrđa i dobrote. Dadne mu čašu sreće i reče: "Ne pij iz ove čaše ukoliko ne zaboraviš prošlost i budućnost, jer sreća nije drugo doli trenutak." I dadne mu još čašu tuge te reče: "Pij iz ove čaše i razumjet ćeš značenje prolaznih čestica radosti života, jer tuge uvijek ima u izobilju."

I obdari ga Bog ljubavlju koja će ga zauvijek napustiti kada po prvi puta ugleda zemaljska zadovoljstva, i slatkoćom koja će iščeznuti s prvom svijeću o dodvoravanju.

I dadne mu nebesku mudrost da ga vodi ispravnim putem, i stavi u dubine njegova srca oko koje vidi nevidljivo, i stvori u njemu ljubav i dobrotu spram sviju stvari. Odjenu ga u odoru nada koju satkaše nebeski anđeli iz mišićja duge.

I ogrnu ga sjenom zbunjenosti, koja je svitanje života i svjetlosti.

Potom Bog uze razornu vatru s plamenice bijesa, i suhi vjetar iz pustinje neznanja, i oštri pijesak s obala sebičnosti, i grubu zemlju pod stopalima godina te, sve ih uskladivši, oblikuje Čovjeka. Dadne Čovjeku rastuću slijepu snagu koja ga dovodi do ludila i koja iščezava samo pred zadovoljavanjem požude, te usadi u njega život koji je jedan vid smrti.

I Bog se smijaše i plakaše. Osjećaše neodoljivu ljubav i suosjećanje spram čovjeka i pruži mu utočište u svojem vodstvu.

KUĆA SREĆE

Moje iznureno srce oprostilo se od mene i zaputilo se prema Kući Sreće. Stigavši do tog svetoga grada, kojega duša bijaše blagoslivljala i štovala, stade razmišljati, jer nije moglo pronaći ono što se ovdje oduvijek nalazilo u njegovim snovima. U gradu ne bijaše nikakve moći, novaca ili autoriteta.

I moje se srce obrati kćeri Ljubavi: "O, Ljubavi, gdje li mogu pronaći Zadovoljstvo? Čuh da je ono došlo ovamo da se stopi s tobom."

A kći ljubavi odvrati: "Zadovoljstvo je već otišlo propovijedati svoje evanđelje u grad, gdje stoluju pohlepa i korupcija; nama ono ovdje nije potrebno."

Sreća ne zahtijeva Zadovoljstvo, jer ona je zemaljska nada i njezine želje obgrljene su zajedništvom predmeta, dok Zadovoljstvo nije drugo doli srdačnost.

Vječna duša nikada nije zadovoljna; ona uvijek čezne za uzvišenjem. Zatim moje srce pogleda spram Života Ljepote i reče: "Ti si svo znanje; prosvijetli me tajnom Žene." A on mi odgovori: "O, čovječje srce, žena je tvoj vlastiti odraz i sve što si ti, i ona je; gdje god da ti živiš, živi i ona; ona je poput religije ako je ne objašnjavaju neznalice, i poput mjeseca, ako nije zakrivena oblacima i poput daha, ako nije zatrovana nečistoćom."

A moje se srce zaputi prema Znanju, kćeri Ljubavi i Ljepote, te reče: "Obaspi me mudrošću koju ću moći podijeliti s ljudima." A ona odvrati: "Ne govori mudrost, već prije sreća, jer prava sreća ne dolazi izvana, već počinje u Svetim Svecima života. Podijeli sebe s ljudima."

SIRENA

U dubinama mora, koje oplakuje obližnje otoke gdje sunce izlazi, nalazi se ponor. I tamo gdje biserja ima u izobilju, ležase tijelo mladića okruženo morskim djevama dugih zlatnih kosa; one zuriše u njega svojim dubokim plavim očima, razgovarajući međusobno pjevnim glasovima. I razgovor, koji

dubine slušahu i predahu valovima koji ga naplaviše na obalu, doprije do mene poput milozvučna daška.

Jedna od njih reče: "Ovo je čovjek koji uđe u naš svijet jučer, kada je more bjesnjelo."

A druga reče: "Ne bijaše more to što je bjesnjelo. Čovjek, koji sebe smatra potomkom Bogova, potaknu čelični rat, i njegova se krv prolijevaše dok boj mora ne postade grimizna; ovaj čovjek žrtva je rata.

Treća izjavi: "Ja ne znam što je to rat, ali znam da čovjek, pokorivši zemlju, postade napastan i riješi pokoriti i more. On izumi čudnu stvar koja ga nosaše morima, sve dok se naš okrutni Neptun ne razbjesi zbog njegove pohlepe. Kako bi se umilili Neptunu, ljudi počеше nudati poklone i žrtve, i mirno tijelo pred nama najskoriji je dar čovjeka našem velikom i strahotnom Neptunu."

Četvrta izjavi: "Kako velik je Neptun, a kako okrutno je njegovo srce! Kada bih ja bila Vladarica mora odbila bih primiti ovakvu plaću ... Dođite sada i ispitajmo ovaj otkup. Možda ćemo tako rasvijetliti tajnu ljudskoga klana."

Sirene pridoše mladiću, zagledaše mu u džepove i pronađu poruku koja mu stajaše blizu srca; jedna od njih pročita je glasno ostalima:

”Ljubljeni moj:

Opet stiđe ponoć, a meni nema utjehe osim suza koje mi liju niz lice, i nikoga tko bi mi podržao nade u tvoj povratak iz krvavih šapa rata. Ne mogu zaboraviti tvoje riječi na odlasku: ‘Svaki čovjek ima polog suza koje će se jednoga dana vratiti.’

Ne znam što bih rekla, Voljeni moj, ali neka ti moja duša natopi ovaj pergament... moja duša koja pati zbog razdvojenosti, ali tješena ljubavlju koja

nudi patnju i radost, tugu i sreću. Kada je ljubav sjedinila naša srca i mi očekivamo dan kada će moćni dah Boga stopiti naša dva srca, Rat se oglasi svojim užasnim zovom i ti ga slijedaše, ponukan svojom dužnošću prema vođama.

Kakva je to dužnost koja razdvaja ljubavnike, i žene prevara u udovice, a djecu u siročad? Kakvo je to rodoljublje koje rađa ratove i razara kraljevstva kroz lakrdije? I što uopće može više vrijediti u usporedbi sa životom? Kakva je to dužnost koja poziva siromašne seljake, na koje moćnici i nasljedni plemići gledaju kao na nevrijedne, u smrt za slavu onih koji ih ugnjetavaju? Ako dužnost razara mir među narodima, a rodoljublje uništava mir čovjekova života, onda uzviknemo: 'Mir bio sa dužnošću i rodoljubljem.'

Ne, ne, Ljubljeni moj! Ne obaziri se na moje riječi! Budi hrabar i vjeran svojoj domovini... Ne oslušuj govor djevojke, zaslijepljene ljubavlju i izgubljene u rastanku i samoći... Ako mi te Ljubav ne vrati u ovom životu, onda će nas sigurno spojiti u sljedećem.

Tvoja zauvijek"

Sirene vratiše poruku pod mladićevu odoru te se tiho i tužno udaljiše. Kada su se ponovno skupile dalje od tijela mrtvoga vojnika, jedna od njih reče: "Srce čovjekovo oštrije je od okrutnog srca Neptunova."

UDOVICA I NJEZIN SIN

Noć se spustila nad Sjeverni Libanon. Snijeg je pokrивao sela opkoljena dolinom Kadeesha, dajući poljima i prerijama izgled velikog lista pergamenta

na kojem je bijesna Priroda upisala svoja brojna djela. Muškarci se vratiše s ulica u svoje domove i tišina proguta noć.

U samotnoj kući blizu jednog od tih sela živjela je žena; sjedila je pokraj svog ognjišta predući vunu, a pored nje sjedilo je njezino jedino dijete pogleda uperenog sad u vatru, sad u svoju majku.

Strašno zavijanje oluje potresalo je kuću i malenog dječaka obuzme strah. Obujmio je ručicama majku, tražeći u njezinoj ljubavi zaštitu od ćudljive Prirode. Ona ga uze u svoje naručje i poljubi; potom ga posjedne u svoje krilo i reče: "Ne boj se, sin moj, jer Priroda ima veliku moć samo u ljudskoj slabosti. Daleko iznad snijega koji pada iz teških oblaka i izvan dosega ovog snažnog vjetra postoji Svevišnji, i On poznaje potrebe Zemlje, jer On ju je stvorio; On gleda slabe milostivim očima.

Budi hrabar, dječče moj. Priroda se smiješi u Proljeće, smijehom ispunja Ljeto i zijeva u Jesen, ali sada ona plače; svojim suzama napaja život, skriven pod zemljom.

Spavaj, drago moje dijete; tvoj nas otac promatra iz Vječnosti. Snijeg i oluja sada nas približuju njemu. Spavaj, voljeni moj, jer ovaj bijeli pokrivač koji nam donosi hladnoću sjemenju osigurava toplinu, a ova ratnički raspoložena Priroda rodit će prekrasno cvijeće kada nisan dođe.¹

¹ nisan - sedmi mjesec hebrejskog vjerskog kalendara; odgovara našem ožujku i travnju; mjesec pashe

Tako, moje dijete, čovjek ne može požnjeti ljubav sve dok ne minu tuga i zdvojnost, gorčina strpljivosti i patnja. Spavaj, mali moj dječčače; slatki snovi pronaći će tvoju dušu koja se ne boji strašne tame i oštre studeni.

Maleni je dječčak pogledao svoju majku sanjivim očima i rekao: "Majko, moje vjeđe su teške, ali ne mogu poći na počinak ako ne izgovorim svoju molitvu.

Žena pogleda njegovo anđeosko lice, pogleda zamućena od vlažnih očiju, i reče: "Ponavljaj za mnom, dječčače moj: - 'Bože, milostiv budi prema siromašnima i zaštiti ih od studeni; zagrij njihova lagano odjevena tijela Tvojim milostivim rukama; čuvaj siročad koja spava u bijednim kućama i pati od gladi i hladnoće. Čuj, o Gospode, molitvu udovica koje bespomoćne drhte od straha nad svojim potomstvom. Otvori, o Gospode, srca svih ljudi kako bi vidjeli patnje nemoćnih. Imaj milosti za patnike koji kucaju na vrata, i dovedi putnike do toplih mjesta. Čuvaj, o Gospode, male ptice i zaštiti drveće i polja od bijesa oluje; jer Ti si milosrđa i ljubavi pun.'" "

Kada je miran san oteo dječčakovu dušu, majka ga je položila u krevet i poljubila njegove oči ustreptalim usnama. Tada se vratila kraj ognjišta, sjela i nastavila presti vunu od koje će mu načiniti odjeću.

SMIJEH I SUZE

Kada je sunce udaljilo svoje zrake iz vrta i mjesec prosuo svoju mekanu svjetlost po cvijeću, sjeo sam podno drveta razmišljajući o pojavama u atmosferi, pogleda uperenog prema zvijezdama što su se nazirale kroz grane i svjetlucale poput komadića srebra na plavoj prostirki; u daljini se čuo uzbuđeni žubor rječice što je pjevušila prolazeći žustro kroz dolinu.

Ptice su se sakrile među granama, cvijeće je sklopilo svoje latice i nastade zastrašujuća tišina; tad začuh šuštanje stopala u travi. Obazreh se i ugledah mladi par kako se približava mojem utočištu. Sjeli su ispod jednog drveta tako da sam ih mogao vidjeti bez da i sam budem primjećen. Mladić je neko vrijeme gledao naokolo, a tada začuh njegov glas: "Sjedni do mene, voljena moja, i poslušaj moje srce; smiješi se, jer tvoja je sreća pokazatelj naše budućnosti; budi vesela, jer pred nama su divni dani.

Moja duša upozorava me na dvojbu u tvom srcu, a dvojiti u ljubavi je grijeh.

Uskoro ćeš biti vlasnica ove goleme zemlje, obasjane prekrasnom mjesečinom; uskoro ćeš bit gospodarica moje palače, a sve sluge i sluškinje pokoravat će se tvojim naredbama.

Smiješi se, voljena moja, kao što se zlato smiješi iz kovčega moga oca.

Moje srce odbija prešutjeti ti svoju tajnu. Dvanaest mjeseci utjehe i putovanja je pred nama; godinu dana trošit ćemo očevo zlato na plavim jezerima Švicarske, razgledajući zdanja Italije i Egipta i odmarajući se pod Svetim cedrovima Libanona; sretat ćeš princeze koje će ti zavidjeti na draguljima i odjeći.

Sve ovo učinit ću za tebe; hoćeš li biti zadovoljna?"

Zamalo ih ugledah kako hodaju i gaze cvijeće kao što bogati gaze srca siromašnih. Kada su nestali iz mog vidokruga, počeo sam razmišljati o ljubavi i novcu, otkrivao sam njihov položaj u mom srcu.

Novac! Izvor neiskrene ljubavi, vrelo lažnog sjaja i bogatstva, bunar zatrovane vode, prokletstvo staro vjekovima.

Još uvijek sam tumarao beskrajnom pustinjom mojih misli kada drugi osamljeni par, sablastima nalik, prođe kraj mene i sjedne na travu; mladi muškarac i mlada žena koji su izašli iz svojih ratarskih koliba u obližnjim poljima da bi došli na ovo hladno i samotno mjesto.

Nakon nekoliko trenutaka potpune tišine, začuh sljedeće riječi izgovorene ranjavim usnama: "Ne prolijevaj suze, voljeni moj; ljubav što nam je otvorila oči i zarobila srca može nam podariti blagodat strpljenja. Nemoj patiti zbog naše razdvojenosti, jer mi smo si dali prisege i ušli smo u hram Ljubavi; naša će ljubav u nesreći uvijek samo rasti; u ime Ljubavi podnosimo nedaće siromaštva, okrutnost bijede i prazninu razdvojenosti. Borit ću se s ovim patnjama sve dok ih ne pobijedim i položim u tvoje ruke snagu kojom ćeš dosegnuti sve što je potrebno da se ispuni život.

Ljubav - koja je Bog - će primiti naše uzdahe i suze kao tamjan zapaljen na Njegovom oltaru i On će nas nagraditi hrabrošću. Zbogom, voljeni moj; moram te ostaviti ovdje prije nego ova ohrabrujuća mjesečina nestane."

Duboki glas, u kojem je podrhtavao razarajući plamen ljubavi, beznadna gorčina žudnje i postojana slatkoća strpljivosti, reče: "Zbogom, voljena moja."

Rastali su se, a elegiju o njihovom zajedništvu prigušile su jadicovke mog rastuženog srca. Pogledao sam uspavanu Prirodu i nakon dubokog promišljanja spoznao postojanje beskrajne i neizmjerne stvari - nečega što se nikakvom silom ne može zahtijevati, utjecajnošću zadobiti, niti novcem kupiti. Niti ona

može biti izbrisana suzama vremena ili umrtvljena žalošću; nešto što se ne može otkriti kraj plavih jezera Švicarske ili u prekrasnim zdanjima Italije.

To je nešto što okuplja snagu i strpljivost, raste usprkos preprekama, grije zimi, buja u proljeće, donosi povjetarac ljeti i daje plodove u jesen - pronašao sam Ljubav.

IZMEĐU NOĆI I JUTRA

Budi tiho, moje srce,
Jer svemir te ne može
Čuti; budi tiho, jer eter je već
Prepun krikova i jauka, i ne može
Prenijeti tvoje pjesme i hvalospjeve.

Budi tiho, jer noćne sablasti
Neće se obazirati na šaputanje o
Tajnama tvojim; niti će povorke iz
Mraka zaustaviti se pred tvojim snovima.

Budi tiho, moje srce, dok zora ne svane,
Jer onaj tko strpljivo iščekuje jutro
Zasigurno će ga sresti, i onaj tko ljubi
Svjetlost biti će od svjetlosti voljen.

Budi tiho, moje srce, i poslušaj moju
Priču; U snu vidjeh slavu

Kako pjeva na ždrijelu užarenog
Vulkana, vidio sam ljiljan kako podiže
Svoju glavu iz snijega, nagu huriju
Kako pleše između grobova, i
Djetešce gdje se igra s lubanjama
Smijući se.

Sve ove slike vidjeh u snu, a
Kada sam otvorio oči i pogledao oko
Sebe, vidio sam vulkan kako još uvijek bijesni, no
Više nisam čuo pjesmu slavuja;
Ne vidjeh ga više da leti.

Vidio sam nebo kako raspršuje snijeg
Poljima i dolinama, i kako skriva
Pod bijeli pokrov mrtva tijela
Ljiljana. Vidio sam nizove grobova u
Njihovoj vječnoj tišini, ali nitko nije
Plesao niti se molio između
Njih. Vidio sam lubanje na gomili, ali
Nije bilo nikoga tamo da se smije.

Budan, vidjeh samo jad i žalost;
Što se dogodilo s radošću i ugodom
Iz mojeg sna? Kuda je otišla ljepota
Mog sna, kako li su one slike mogle
Nestati?

Kako duša može strpljiva biti dok joj san

Ne vrati sretne utvare nade i

Žudnje?

Obrati pažnju, moje srce, i čuj moju priču;

Još jučer moja duša bila je poput starog

I čvrstog stabla, korijenja uraslog u

Dubine zemlje, i grana što su Dosizale do Boga. Moja duša cvala je

U proljeće, rodila plodovima u ljeto, a

Kada bi jesen došla sakupio bih plodove

Na srebrni pladanj i položio ga na

Put gdje pješaci hode; svi

Koji prolaziše s veseljem bi se ponudili i

Nastavili svojim putem.

Kada je jesen prošla, i utopila

Svoju razdraganost u moru jadikovki i žalosti,

Pogledao sam svoj pladanj; našoh još

Jedan preostali plod, uzeh ga i stavih

U usta; tada otkrih da je gorak kao žuč,

Kiseo poput nedozrelog grožda, i rekoh

Sebi: "Jao meni, jer stavio sam

Prokletstvo u usta ljudi, i bolest

U njihova tijela. Što si učinila,

Moja dušo, sa slatkim sokovima koje je

Tvoje korijenje crplo iz zemlje, s

Miomirisom kojeg si udisala s

Neba?" U gnjevu sam iščupao snažno

I staro stablo moje duše, zajedno sa

Žilavim korijenjem, iz dubina

Zemlje.

Iščupao sam ga iz prošlosti, oduzeo
Mu sjećanja na tisuću
Proljeća i tisuću jeseni, i
Posadio sam stablo moje duše na drugo
Mjesto. Sada je bilo u polju daleko od
Staze Vremena; njegovao sam ga danju
I noću, govoreći u sebi: "Budnost
Će nas dovesti bliže zvijezdama."
Napajao sam ga krvlju i suzama, govoreći:
"U krvi je začín, a sladilo je
U suzama." Kada se proljeće vratilo,
Moje drvo ponovno je procvalo, a u ljeto
Rodilo je plodovima. U jesen sam sakupio
Sve dozrele plodove na zlatni pladanj i
Ponudio ga na javnom puteljku; ljudi su
Prolazili ali nitko ne poželi moje plodove.

Tad uzeh jedan plod i prinesoh ga
Usnama; bio je sladak kao med,
Krepak kao vino babilonsko i
Mirisan poput jasmína. Uskliknuo sam,
Govoreći: "Ljudi ne žele primiti
Blagoslov u svoja usta, niti istinu u
Svoja srca, jer Blagoslov je sin
Suza, a Istina je kćerka krvi."

Otišao sam iz tog ogavnog grada da bih sjeo

U sjenu usamljenog stabla moje duše, u
Polje daleko od puteljka života.

Budi tiho, moje srce, dok zora ne svane;
Budi tiho i prati moju priču;
Još jučer moje misli bijahu barka što
Plovi uzburkanim morem, koju vjetrovi
Bacahu od jedne zemlje do druge.
U mojoj barci nije bilo ničeg osim sedam
Vrčeva napunjenih duginim bojama; i dođe
Trenutak kada postadoh umoran od lutanja
Površinom morskom, i rekoh
Sebi: "Vratit ću se s praznom
Barkom mojih misli u luku na
Otoku gdje sam rođen."

Pripremao sam se bojeći svoju barku žuto
Poput zalaska sunca, zelenom poput srca
Proljeća, modro poput neba, crveno
Poput anemone. A na jarbolu i
Na kormilu nacrtao sam čudnovate figure
Što plijenile su pažnju i zbunjivale
Oko. Kada sam zgotovio svoj posao, barka
Mojih misli doimala se kao proročanska vizija,
Ploveći kroz dva beskraj;
Morem i nebom.

Ušao sam u luku na otoku gdje sam
Rođen, a ljudi su pohrlili meni u susret

Pjevajući i veseleći se. I pozvalo me
Mnoštvo da dođem u grad;
Prebirali su po svojim instrumentima
I udarali u svoje tamburine.

Ovakvu dobrodošlicu doživio sam jer je moja
Barka bila prekrasno urešena, ali nitko
Nije ušao i vidio unutrašnjost
Barke mojih misli, niti je itko pitao
Što sam donio s dalekih mora. Niti su
Mogli vidjeti da sam doveo nazad svoju
Barku praznu, jer ih je njezin sjaj
Učinio slijepima. Na to
Rekoh u sebi: "Odveo sam
Ljude s pravoga puta, i sa sedam vrčeva s
Bojama prevario njihove oči."

Zatim sam se ukrcao na barku
Svojih misli i ponovo otplovio. Posjetio
Sam Istočne otoke i sakupljao
Mirisnu smolu i sandalovinu, pohranio ih
U svoju barku ... Lutao sam
Zapadnim otocima i donio bjelokost, rubine,
Smaragde i drugo rijetko kamenje ... Putovao
Sam Južnim otocima i donio sa
Sobom krasne štitove, sjajne
Mačeve i koplja i sve
Vrste oružja ... Napunio sam
Barku mojih misli najbiranijim i
Najdragocjenijim stvarima na svijetu;

Vratio sam se u luku na otoku gdje sam
Rođen, govoreći: "Ljudi će me opet
Veličati, ali ovaj put s pravom, i
Ponovo će me pozvati da dođem u njihov
Grad, ali sada zasluženno."

A kada sam pristao a luci, nitko mi
Ne dođe u susret ... Hodao sam ulicama
Svoje negdašnje slave, ali nitko ne digne
Pogled prema meni ... Stajao sam na tržnici
Vičući ljudima o blagu u mojoj
Barci, a oni su me izrugivali ne
Shvativši me ozbiljno.

Vratio sam se u luku malodušan,
Razočaranog i zbunjenog srca.

Kada sam se bolje zagledao u svoju barku, primijetio sam
Ono što nisam vidio tijekom mojeg
Putovanja, i uskliknuo: "Morski
Valovi izbrisali su boje i
Figure s moje barke i učinili da izgleda
Poput kostura." Vjetrovi i morska pjena
Zajedno s užarenim suncem izbrisali su
Blistave boje i moja je barka sada izgledala
Kao pohabano odijelo. Nisam mogao
Zamijetiti ove promjene sjedeći sred blaga,
Jer su mi unutrašnje oči oslijepile.
Bio sam sakupio najdragocjenije stvari na

Svijetu i pohranio ih u škrinji što pluta
Na vodenoj površini; vratio sam se
Mojem narodu, ali oni su me odbacili
Ne želeći me vidjeti, jer njihove oči bijahu očarane
Ispraznim, svjetlucavim predmetima.

U tom času napustio sam barku svojih misli i
Krenuo u Grad Mrtvih, sjeo
Između urednih grobova, razmišljajući o
Njihovim tajnama.

Budi tiho, moje srce, dok zora ne svane; budi
Tiho, jer oluja što bjesni ismijava
Tvoje šaputanje, a špilje u
Dolinama ne podaruju jeku treperenju
Tvojih struna.

Budi tiho, moje srce, dok jutro ne svane,
Jer onaj tko strpljivo iščekuje dolazak
Zore bit će čeznutljivim zagrljajem podaren
Od jutra.

Zora sviće. Govori ako možeš,
Moje srce. Evo, dolaze jutarnje
Prosesije ... Zašto ne govoriš?
Nije li tišina noći ostavila
Pjesmu u tvojim dubinama, s kojom
Možeš dočekati zoru?

Evo jata golubova i

Slavuja uzlijeću u dalekim
Predjelima doline. Možeš li letjeti
S pticama, ili je užasna noć
Oslabila tvoja krila? Pastiri
Odvode ovce iz obora; da li je
Noćna sablast ostavila nešto snage
U tebi da ih možeš slijediti u
Zelene prerije? Mladi muškarci i
Žene hodaju ljupko prema
Vinogradima. Hoćeš li moći stajati
I hodati s njima? Ustani, moje srce, i
Hodaj sa zorom, jer noć je prošla,
A strah od tame minuo je zajedno s
Mračnim snovima, jezovitim mislima i
Suludim putovanjima.

Ustani, moje srce, i podigni svoj glas uz
Glazbu, jer onaj tko ne dijeli zoru sa
Svojim pjesmama jedan je od sinova vječite
Tame.

PRIVIDENJE

Tamo usred polja, na obali kristalne rječice, ugledao sam krletku čije šipke i šarke bijahu izrađene rukama majstora. U jednom kutu krletke ležala je mrtva ptica, a u drugom bijahu dvije prazne plitice - jedna za vodu, druga za sjemenke. Stajao sam tamo ispunjen strahopoštovanjem, baš kao da su

beživotna ptica i žubor vode zaslužili duboku tišinu i štovanje - ta slika bila je ono što nagoni čovjeka na preispitivanje i razmatranje savjesti i srca.

Zaokupljen prizorom i mislima, otkrio sam da je jadno stvorenje uginulo od žeđi i gladi pored vode što teče i usred plodnog polja, kolijevke života; poput bogata čovjeka zaključanog u njegovoj i željeznoj škrinji, koji gine od gladi usred gomile zlata.

Pred mojim očima krletka se odjednom pretvorila u ljudski kostur, a mrtva ptica u ljudsko srce koje krvari iz duboke rane koja je izgledala poput usana ožalošćene žene. Iz rane je dopirao glas, govoreći: "Ja sam ljudsko srce, zatočenik stvarnosti i žrtva zemaljskih zakona.

U Božjem polju Ljepote, na obali rijeke života, zatočeno sam u krletki zakona koje je izmislio čovjek.

U središtu prekrasnog Kozmosa umrlo sam zanemareno, jer sam se suzdržavalo uživati u slobodi i Božjoj darežljivosti.

Sve ljepote koje razbuđuju moju ljubav i žudnju sramotne su, čovjekovo je shvaćanje; sve dobrote za kojima sam čeznuo nisu drugo do beskorisne, njegova je prosudba.

Ja sam izgubljeno ljudsko srce, zatočeno u groznoj tamnici čovjekovih zapovjedi, okovano lancima zemaljskih vlasti, mrtvo i zaboravljeno od nasmijanog čovječanstva čiji jezik vezan je i u čijiim očima više nema bistrih suza."

Sve ove riječi čuo sam, i vidio sam ih kako izlaze sa strujom krvi, koja će vječno teći iz tog ranjenog srca.

Još je mnogo toga rečeno, ali moje zamagljene oči i rasplakana duša ne dopustiše mi više da vidim niti čujem.

PJESMA CVIJETA

Ja sam ljubazna riječ
Izgovorena i ponavljana
Glasom Prirode;
Ja sam zvijezda što pade s
Modrog svoda na zelenu prostirku.
Ja sam dijete Zemlje
S kojom je Zima zaniжела;
Koju je Proljeće na svijet donijelo; ja
Uzgojena sam u krilu Ljeta i
Spavam u postelji Jeseni.

Zorom zajedno s lahorom
Navješćujem dolazak svjetlosti,
Uvečer pridružujem se pticama
Da oprostim se od nje.

Ravnice su ukrašene
Mojim prelijepim bojama, a zrak
Prožet je mojim miomirisom.

Kad utonem u san, budno oko
Noći stražari nada mnom, a kada se
Probudim, promatram sunce, koje
Jedino je oko dana.

Ispijam rosu kao vino, prisluškujem
Glasove ptica, i plešem
U ritmu lelujanja travki.

Ja sam dar ljubavnici; ja svadbeni sam vijenac;
Ja sam podsjetnik na trenutak sreće;
Ja posljednji sam dar mrtvima;
Ja sam djelić veselja i djelić žalosti.

Moj je pogled uvijek uperen visoko da bih gledao
Samo u svjetlost,
Nikada ne pogledam dolje da promotrim
Svoju sjenu.
I to mudrost je koju čovjek mora steći.

MOJI ZEMLJACI

Što tražite, zemljaci moji?
Želite li da vam izgradim
Sjajne palače, ukrašene
Riječima ispraznim, ili pak

Hramove natkrivene snovima? Ili
Mi zapovijedate da uništim ono što
Lažljivci i tirani sagrađiše?
Trebam li svojim prstima iščupati
Korijenje onoga što licemjeri i bezbožnici
Usadiše? Izrecite svoju suludu
Želju!

Što je to što biste željeli da učinim,
Zemljaci Moji? Trebam li presti kao
Mače da bih vas zadovoljio, ili rikati
Poput lava da bih ugodio sebi? Ja
Pjevao sam vam, ali vi niste
Plesali; plakao sam zbog vas, ali
Vi suze ne proliste. Trebam li pjevati i
Plakati u isti čas?

Vaše duše pate od gladi
Strašne, a još uvijek je plodova
Znanja daleko više nego
Kamenja u dolinama.

Vaša srca sahnula od
Žeđi, a izvori života
Svuda su uokolo vaših
Domova - zašto ne pijete?
More ima svoju plimu i oseku,
Mjesec je katkad pun, katkad
Samo srp, i Vjekovi imaju

Svoje zime i ljeta svoja, sve
Stvari mijenjaju se poput sjene
Nerođenog Boga koja šeta između
Zemlje i Sunca; ali Istina
Nepromjenjiva je, i prolazna nije;
Zašto, tada, vi trudite se da
Unakazite njezino lice?

Zazivao sam vas u tišini
Noći da bih vam govorio
O slavi mjesečevoj i o dostojanstvu
Zvijezda, a vi se preplašeni trgnuste
Iz svog sna i dograbiste
Mačeve svoje u strahu, kriknuvši:
"Gdje je neprijatelj? Moramo ga
Odmah ubiti!" U zoru, kada neprijatelj
Uistinu dođe, zazvah vas
Ponovo, ali ovaj se puta niste
Probudili iz svog drijemeža, skamenjeni
Od straha, borili ste se s
Povorkama sablasti u
Snovima svojim.

I rekoh vam: "Popnimo se
Na vrh planine i pogledajmo
Ljepotu svijeta." A vi mi
Odgovoriste: "U prostranstvima
Ove doline živjeli su naši očevi,
U njenim sjenama oni i umriješe, pod

Njenom su zemljom pokopani. Kako da
Napustimo ovo mjesto zbog nekoga koga

Oni propustiše štovati?"

I rekoh vam: "Pođimo na

More, sada dok je mirno i

Dobrostivo." A vi mi bojažljivo

Rekoste: "Jezovita jeka ponora

Preplašit će naše duše, a

Strahotne dubine umrtvit će

Tijela naša."

Volio sam vas, Moji Zemljaci, ali
Moja ljubav prema vama za mene je bolna,

A vama beskorisna je; danas

Mrzim vas, jer mržnja je poplava

Što odnosi suho granje i

Drhtave kuće.

Sažalijevao sam vašu slabost, Zemljaci

Moji, ali moje je sažaljenje samo

Povećalo vašu nemoćnost, vašu rastuću

Lijenost koja jalova je potpora

Životu. Danas sagledao sam

Vašu slabost koju moja duša prezire

I koje se plaši.

Plakao sam nad vašim poniženjem i
Nad propašću vašom; moje suze tekle su

Poput kristala, ali nisu mogle

Odagnati vašu ustajalu slabost; ipak,
Uklonile su koprenu s mojih očiju.

Moje suze nikada nisu doprle do vaših
Okamenjenih srca, ali su obrisale
Crnilo unutar mene.

Danas izrugujem se vašoj patnji,
Jer smijeh je bijesna grmljavina koja
Prethodi oluji i nikada ne dolazi
Nakon nje.

Za čime žudite, Moji Zemljaci?
Želite li da vam pokažem vaša
Sablasna lica na
Površini mirne vode? Dođite,
Pogledajte kako ogavan je vaš lik!

Gledajte i razmislite! Strah je
Učinio vašu kosu sivom poput
Pepela, raskalašenost je
Pretvorila vaše oči u
Mračne šupljine, kukavičluk
Je dodirnuo vaše obraze koji sada
Nalikuju na zlokobne ponore u
Dolini, a smrt je poljubila
Vaše usne i ostavila ih žutima
Poput jesenjeg lišća.

Što je to što tražite, Zemljaci

Moji? Što očekujete od
Života, koji vas više i ne
Ubraja među djecu svoju?

Vaše duše smrzavaju se u
Pandžama svećenika i
Vračeva, a vaša tijela
Drhte u šapama
Despota i prolijevača
Krv, vaša zemlja podrhtava
Od topota nogu neprijatelja
Osvajača; što možete
Očekivati sve i da stojite
Ponosno pred licem
Sunca? Vaši mačevi obloženi su
Hrdom, vaša koplja su
Slomljena, a vaši štitovi
Puni su pukotina; zašto, tada,
Uopće stojite na bojnopolju?

Licemjerje je vaša religija, i
Vaš život pun je laži, a
Ništavilo će biti vaš kraj; zašto,
Tada, uopće živite? Nije li
Smrt jedina utjeha Bijednika?

Život je odvažnost koja
Prati mladost, marljivost
Što ispunja zrelost, i

Mudrost što progoni starost; ali
Vi, Moji Zemljaci, rođeni ste stari
I slabi. Vaša koža uvenula je
I glave vam se smanjiše, postadoste
Poput djece, koja trče
Kroz blato i bacaju kamenje
Jedno na drugo.

Znanje je svjetlost koja obogaćuje
Toplinu života, i mogu sudjelovati
Svi koji to žele; ali vi,
Moji Zemljaci, tražite tamu
I bježite od svjetlosti, iščekujući
Da iz kamena poteče voda,
A bijeda vašeg naroda vaš je
Zločin ... Ne opraštam vam
Vaše grijehе, jer vi dobro znate
Što činite.

Čovječnost je blistava rijeka
Koja pjeva dok teče i nosi
Sa sobom tajne planina u
Samo srce mora; ali vi,
Moji Zemljaci, ustajale ste
Močvare prepune kukaca
I otrovnica.

Duh je posvećeni modri
Plamen; on gori i proždire

Posušene biljke, rasplamsava se
U vrijeme oluje i osvjetljava
Lica božica; ali
Vi, Moji Zemljaci ... vaše duše
Su poput pepela što ga vjetrovi
Raspršuju po snijegu, i kojeg
Oluje zauvijek prosipaju u
Dolinama.

Ne bojte se sablasti Smrti,
Moji Zemljaci, jer njezina veličina
I milosrđe odbit će se približiti
Vašoj neznatnosti; ne strahujte od
Bodeža, jer on će se radije saviti
Nego da bude pospremljen u vaša plitka srca.

Ja vas mrzim, Moji Zemljaci, jer
Vi mrzite slavu i veličinu. Ja vas
Prezirem jer vi sami sebe
Prezirete. Ja sam vaš neprijatelj, jer
Odbijate spoznati da ste vi
Neprijatelji bogova.

MEDENI OTROV

Bilo je prekrasno jutro okupano omamljujućom svjetlošću u sjevernom Libanonu
kada su se mještani sela Tule okupili na trijemu malene crkve sagrađene usred

sela. Žustro su raspravljali o iznenadnom i neobjašnjivom odlasku Farrisa Rahala, koji je za sobom ostavio svoju mladu ženu.

Farris Rahal bio je seoski poglavar i vođa, a bijaše naslijedio taj časni položaj od svojih predaka koji su vladali Tulom stoljećima. Premda još nije navršio niti dvadeset i sedmo ljeto, posjedovao je izvanredne sposobnosti i iskrenost zbog kojih je zaslužio divljenje, štovanje i uvažavanje od strane svih seljana. Kada je Farris oženio Susan, ljudi su neprestano pripominjali: "Kako je sretan čovjek Farris Rahal! Postigao je sve čemu se čovjek može nadati od darežljivosti života, a još je vrlo mlad!"

Tog jutra, kada se cijela Tula probudila i saznala da je poglavar bio sakupio svoje blago, uzjahao konja i napustio selo ne rekavši nikome zbogom, znatiželja i zabrinutost prevladaše, a propitkivanja o uzroku koji ga je ponukao da napusti svoju ženu i svoj dom, svoja polja i vinograde, nisu prestajala.

Zbog tradicionalnih i zemljopisnih okolnosti, ljudi u sjevernom Libanonu bili su vrlo druželjubivi; dijelili su veselje i žalost, jer njihove su skromne duše nagonski težile ka zajedništvu. Povodom bilo kojeg događaja, svo stanovništvo sela sastajalo bi se da se raspita o slučaju, ponudi svu moguću pomoć, i potom se vraćalo poslu dok im udes ne bi ponovo dodijelio zajedničku misiju.

Ovo je bila jedna od takvih prilika koja je odvukla od posla stanovnike Tule, i sakupila ih pred crkvom Mar Tula, gdje su raspravljali o odlasku njihovog poglavara i izmjenjivali gledišta o ovom čudnovatom događaju.

U taj čas otac Estephan, glavar lokalne crkve, stigao je, a na njegovu izmučenu licu mogli su se opaziti nepogrešivi znaci duboke patnje, znakovi bolno ranjene

duše. Za trenutak je promatrao prizor, a potom progovorio: "Ne pitajte ... Ne pitajte me ni o čemu! Prije današnjeg svitanja, poglavar Farris pokucao je na vrata moje kuće i ugledah ga gdje drži uzde svoga konja u ruci, a sa lica mu isijavaše tegobna žalost i mučan jad. Na moju primjedbu o neuobičajenom satu u koji je došao, odgovorio je: 'Oče, dolazim da ti kažem zbogom, jer odjedrit ću preko oceana i nikada se neću vratiti u ovu zemlju.' Predao mi je zapečaćen omot naslovljen na njegova najdražeg prijatelja Nabiha Malika, moleći me da ga uručim. Uzjahao je svog konja i odjurio prema istoku, ne pružajući mi nikakvu priliku da dokučim svrhu njegovog neuobičajenog odlaska."

Jedan od seljana primijeti: "Nesumnjivo će nam pismo otkriti tajnu njegovog odlaska, jer Nabih je njegov najbolji prijatelj." Drugi dodade: "Jesi li vidio njegovu ženu, oče?" Svećenik na to odgovori: "Posjetio sam je nakon jutarnje molitve i pronašao je gdje stoji kraj prozora, zureći praznih očiju u nešto nevidljivo, činilo se kao da je izgubila razum; kada sam je pokušao pitati bilo što vezano za Farrisa ona jedva odgovori: 'Ne znam! Ne znam!' Tada je zaplakala kao dijete koje je iznenada postalo siročetom."

Kako je otac prestao govoriti, mnoštvo se odjednom stisnulo prestrašeno iznenadnim pucnjem koji se čuo u istočnom dijelu sela, u kojem je istog trena uslijedilo gorko naricanje žene. Za trenutak gomila je obeshrabreno nepomično stajala, a onda muškarci, žene i djeca, svi potrčaše prema poprištu, lica zastrtih mračnim izrazom straha i zle slutnje. Kad su došli do vrta što je okruživao poglavarevu kuću, postadoše svjedocima strašne drame smrću izazvane. Nabih Malik ležao je na tlu, prsa oblivenih krvlju što je još istjecala, a kraj njega stajala je Susan, žena poglavara Farrisa Rahala, čupajući kosu i razdirući odjeću, mlateći rukama i vrišteći divlje: "Nabih ... Nabih ... zašto si to učinio!"

Promatrači bijahu zaprepašteni; činilo se kao da su nevidljive ruke sudbine šćepale njihova srca ledenim prstima. Svećenik je u desnoj ruci mrtvog Nabiha pronašao poruku koju mu je dostavio tog jutra, vješto je sakrio u svoju halju, neprimijećen od šokiranog mnoštva.

Nabiha je nosila njegova nesretna majka, koja je, ugledavši beživotno tijelo svog jedinog sina, izgubila zdrav razum i ubrzo mu se pridružila u Vječnosti. Susan su polako vodili njezinoj kući, napola živu, a napola u rukama pohlepne smrti.

Kada je otac Estephan došao svojoj kući, pognute glave zaključao je vrata, namjestio naočale i drhtavim šaptom započeo čitati poruku koju je uzeo iz ruke preminulog Nabiha.

”Nabih, moj najdraži prijatelju,

Moram napustiti ovo selo mojih otaca, jer moja dalja prisutnost donijeće jad tebi, mojoj ženi i meni samom. Ti si plemenit u duši i prezireš svaku izdaju prijatelja ili susjeda, i premda znam da je Susan nedužna i kreposna, znam također da je istinska ljubav što sjedinjuje tvoje i njezino srce izvan tvojih moći i izvan mojih nada. Više se ne mogu boriti protiv volje Svemogućeg, kao što ne bih mogao niti zaustaviti tok velike rijeke Kadeesha.

Ti si bio moj iskreni prijatelj, Nabih, još otkad smo se kao djeca igrali u poljima; i pred Bogom, vjeruj mi, ti ostaješ moj prijatelj, i preklinjem te da misliš samo dobro o meni u budućnosti, kao što si i ranije činio. Reci Susan da je ljubim i da sam joj naudio uzevši je za ženu u ovaj prazan brak. Reci joj da mi je srce bolno krvarilo svaki put kada bih se prenuo iz nespokojnog sna u tišini noći i ugledao je gdje kleči pred slikom Isusa, plačući i udvarajući se tjeskobno u prsa.

Ne postoji tako oštra kazna poput one koju trpi žena koja se nađe zarobljena između čovjeka kojeg voli i drugog čovjeka koji voli nju. Susan je patila

neprestano i strašno, a izvršavala je tužno ali dostojanstveno i tiho svoje dužnosti supruge. Pokušala je, ali nije uspjela ugušiti istinsku ljubav prema tebi. Odlazim u daleke krajeve i nikada se neću vratiti, jer ne mogu više biti prepreka nepatvorenoj i vječnoj ljubavi, što pod okriljem je ruku Božjih; neka Bog, u svojoj nedokučivoj mudrosti, zaštiti i blagoslovi vas oboje.

Farise''

Otac Estephan presavio je pismo, vratio ga među svoje skute, i sjeo pored prozora kroz koji se u daljini nazirala dolina. Otplovio je daleko i duboko u golemo more misli, i nakon mudra i intenzivna promišljanja, odjednom zastao, kao da je u naborima svojih zamršenih misli pronašao strahotnu tajnu, prerusenu đavoljom lukavošću i zastrtu razrađenim planom! Uzviknuo je: "Kako li si oštrouman, Farrise! Kako golem, a opet jednostavan, je tvoj zločin! Poslao si mu med pomiješan sa smrtonosnim otrovom, priložio si mu smrt u pismu! Kada je Nabih naciljao oružje u svoje srce, to tvoj je prst zapravo ispalio tane i tvoja je volja proždrla njegovu ... Kako si domišljat, Farrise!"

Drhteći, ponovo je sjeo u stolicu, kimajući glavom i gladeći prstima bradu; na usnama mu je zatitrao smiješak čije značenje je bilo groznije od tragedije same. Otvorio je svoj molitvenik i započeo pozorno čitati; povremeno bi podigao glavu da osluhne jadikovku i naricanje žena koje je dopiralo iz srca Tule, blizu Svetih cedrova Libanona.

PJESMA ČOVJEKA

Bijah ovdje od samog
Početka, i još uvijek tu sam. I
Ostat ću ovdje do svršetka
Svijeta, jer nema
Kraja mom žalosnom postojanju.

Skitah se beskrajnim nebom,
Lebdjeh u svijetu savršenom, ja
Plovio sam nebeskim svodom. Ali
Evo me ovdje, zatočenik sam svjetovnih veličina.

Čuo sam poučavanja Konfucijeva;
Slušah Brahmine mudrosti;
Sjedio sam kraj Bude pod Stablom Spoznaje.
Pa ipak, ovdje sam, živim s neznanjem
I herezom.

Bio sam na Sinaju kada se Jehova obratio Mojsiju;
Vidio sam Nazarećaninova čuda na Jordanu;
Bio sam u Medini kada je Muhamed posjetiše.
Pa ipak, ovdje sam, zatočenik zbunjenosti.

Osvjedočio sam se o snazi Babilona;
Doznao sam o slavi Egipta;
Promatrao sam ratničku situ Rima.
Pa ipak, moja početna iskustva pokazaše
Slabost i žalobnost tih postignuća.

Družio sam se s vračevima Ain Doura;
Raspravljah sa svećenicima Asirije;
Sabirao sam oštroumlja proroka iz Palestine.
Pa ipak, još uvijek tragam za istinom.

Skupljah mudrost u tihoj Indiji;
Istraživao sam starine Arabije;
Čuo sam sve što čuti se može.
Pa ipak, moje srce je gluho i slijepo.

Trpio sam u šakama vladara tirana;
Trpio sam ropstvo pod suludim osvajačima;
Trpio sam glad nametnutu nasiljem;
Pa ipak, još uvijek posjedujem neku unutrašnju snagu
S kojom dočekujem svaki novi dan.

Moje misli su ispunjene, ali srce mi je prazno;
Moje tijelo je ostarjelo, ali srce moje još je dijete.
Možda u mladosti ono će narasti, ali ja
Molim se da ostarim i dočekam trenutak
Mog povratka Bogu. Tek tada će se
Moje srce ispuniti!

Bijah ovdje od samog
Početka, i još uvijek tu sam. I
Ostat ću ovdje do svršetka
Svijeta, jer nema
Kraja mom žalosnom postojanju.

ZOV LJUBAVNIKA

Gdje si, voljena moja? Da li si u svom malenom
Rajskom vrtu, polijevaš cvjetove koji promatraju te
Kao što djeca promatraju majčine grudi?

Ili si u svojim odajama gdje oltar
Kreposti postavljen je u tvoju čast, a ti
Na njemu žrtvuješ moje srce i dušu?

Ili si među knjigama, sakupljaš ljudsko znanje,
A prepuna si nebeske mudrosti?

O, pratiljo moje duše, gdje li si? Da li
U hramu moliš? Ili zazivlješ Prirodu u
Polju, utočištu tvojih snova?

Jesi li u kolibama siromašnih, tješiš
Slomljena srca slatkoćom svoje duše i
Ispunjaš njihove ruke svojim darovima?

Ti Božji si duh svuda oko nas;
Ti jača si od vremena.

Sjećaš li se dana kada se sretosmo, kada aureola
Tvoje duše okružila nas je, i Anđeli Ljubavi

Lebdješe oko nas, pjevajući pohvalnicu srcima?

Spominješ li se kada sjedili smo u sjeni
Krošanja, skrivajući se od Čovječanstva, kao što žene
Štite nebesku tajnu svog srca?

Pamtiš li staze i šume kojima smo kročili, ruku
Isprepletenih, i glava naslonjenih jedne na drugu, kao da
Skrivali smo se unutar sebe samih?

Sjećaš li se trenutka kada poželjeh ti zbogom,
I moje usne poljubiše tvoje?
Taj poljubac otkrio mi je da spajanje usana u Ljubavi
Objavljuje božansku tajnu koju jezik izreći ne može!
Taj poljubac prethodio je dubokom uzdahu,
Poput onog kojim je Svemogući u zemlju udahnuo život čovječji.

Taj uzdah vodio me u svijet duha,
Navješćujući ljepotu moje duše; i tamo
Će trajati dok ponovo ne sretnemo se.

Sjećam se kada si me ljubila i ljubila,
Obraza zalivenih suzama, i rekla si:
"Zemaljska tijela često moraju se rastati zbog zemaljske svrhe,
I moraju živjeti odvojeno jer svjetovne nakane
Na to ih tjeraju.

Ali duša ostaje zaštićena u rukama
Ljubavi, sve dok smrt ne dođe i odvede sjedinjene duše k Bogu.

Idi, voljeni moj; Ljubav te odabrala za svog izaslanika;
Pokori joj se, jer ona je Ljepota koja nuđa svom sljedbeniku

Vrč slatkog života

I premda te moje ruke neće grliti, tvoja ljubav će ostati moj
Utješni mladoženja; tvoje sjećanje, moj Vječni svadbeni pir."

Gdje si sada, ti koja dio si mene? Jesi li budna

U tišini noći? Daj da vjetar prenese

Ti svaki otkucaj i naklonost mog srca.

Miluješ li moje lice u mislima? Ta slika

Meni više ne pripada, jer Tuga nadvila je

Svoju sjenu nad moju sretnu prošlost.

Jecaji isušili su moje oči koje odražavahu tvoju ljepotu

I usahnuli usne koje si ti sladila poljupcima.

Gdje si, voljena moja? Čuješ li moj plač

Tamo preko oceana? Razumiješ li moju potrebu?

Uvidaš li veličinu moje strpljivosti?

Postoji li koja duša voljna da prenese

Ti dašak ove umiruće mladosti? Postoji li kakva

Tajna povezanost među anđelima koji će ti prenijeti

Moju pritužbu?

Gdje si, moja predivna zvijezdo? Životna tmina

Privila me na svoje grudi; žalost me osvojila

Pošalji svoj smiješak u nebo; neka me dosegne i oživi!
Izdahni svoj miomiris u nebo; neka me održi na životu!

Gdje si, voljena moja?
O, kako golema je Ljubav!
I kako malen ja sam!

LJEPOTA SMRTI

posvećeno M. E. H.

Prvi dio Zazivanje

Dajte mi da utonem u san, jer moja duša zatrovana je ljubavlju, i
Dajte mi da počivam, jer moj duh proživio je mnogo dana i noći;
Zapalite svijeće i tamjan oko mog kreveta, i
Prosujte latice jasmína i ruža po mom tijelu;
Utrljajte balzam u moju kosu i poprskajte moja stopala mirisom;
Pročitajte što je ruka Smrti upisala u moje čelo.
Dajte mi da počivam u zagrljaju Sna, jer moje otvorene Oči umorne su;
Pustite da lira srebrnih struna protrese i umiri moj duh;
Zvucima harfe i lutnje ispletite koprenu oko mog uvelog srca.

Pjevajte o prošlosti kada ugledate tračak nade u mojim očima, jer
Njezin čarobni smisao mekana je postelja u kojoj moje srce počiva.
Obrišite suze, moji prijatelji, i podignite glave poput cvijeća,

Podignite čela i pozdravite zoru.
Pogledajte nevjestu Smrti gdje stoji poput stupa svjetlosti
Između moje postelje i beskraja;
Zadržite dah i poslušajte primamljivo šuštanje
Njezinih bijelih krila.

Priđite bliže i poželite mi zbogom; dotaknite moje oči nasmiješenim usnama.
Pustite djecu neka uhvate moje ruke svojim mekim i ružičastim prstima;
Pustite starce da polože svoje žilave ruke na moje čelo i blagoslove me;
Pustite djevice neka dođu bliže i pogledaju sjenu Boga u mojim očima,
I neka čuju jeku Njegove volje kako se natječe s mojim dahom.

Drugi dio

Uzlazak

Prošao sam vrh planine i moja duša lebdi
Nebeskim svodom, nesputana, potpuno slobodna;
Ja sam daleko, daleko od vas, prijatelji, a oblaci
Skrivaju brežuljke od mojih očiju.
Doline odjednom su preplavljene morem tišine, a
Usta zaborava proždrla su ceste i kuće;
Prerije i polja nestaju iza bijele prikaze
Što nalik je proljetnom oblaku, žuta poput plamena svijeće
I usijana poput sumraka.

Pjesme valova i hvalospjevi rijeka
Raspršeni su, a glasovi mnoštva pretvoreni u tišinu;
Ne mogu čuti ništa osim glazbe Vječnosti

Što u savršenoj harmoniji je sa željama duha.

Prekriven sam potpunom bjelinom;

Utješeni sam; našao sam mir.

Treći dio

Mrtvo tijelo

Izvucite me iz ovog bijelog mrtvačkog pokrova i obucite

U latice jasmína i ljiljana;

Izvadite moje tijelo iz ovog sanduka od bjelokosti i dajte mu

Nek' počiva na jastucima od narančinih cvjetova.

Ne oplakujte me, već pjevajte pjesme o mladosti i veselju;

Ne prolijevajte suze, već pjevajte o žetvi i spravljanju vina;

Ne patite i ne uzdišite, već mi na licu naslikajte svojim

Prstima znamenje Ljubavi i Radosti.

Ne ometajte mir u zraku svojim tužbalicama i opijelom,

Već pustite vaša srca da sa mnom poju o Vječnom Životu;

Ne tugujte za mnom crnom odjećom,

Već odjenite boje i radujte se sa mnom;

Ne govorite o mom odlasku s uzdasima u vašim srcima; približite

Svoje oči i vidjet ćete da s vama sam zauvijek.

Položite me na gomilu lišća i

Ponesite me na vašim ljubaznim ramenima i

Hodajte polako u napuštenu šumu.

Nemojte me odnijeti na prepunjeno groblje da ne bi moj san

Remetio zveket kostiju i lubanja.

Ponesite me u čempresovu šumu i iskopajte mi grob gdje ljubice

I makovi rastu, ni u koju drugu sjenu;

Neka moj grob bude dubok da poplava ne
Odnese moje kosti u otvorenu dolinu;
Neka moj grob bude prostran, tako da sjene sumraka
Mogu doći i sjesti kraj mene.

Svucite s mene svu zemaljsku odjeću i položite me duboko u moju
Majku Zemlju; položite me pažljivo na majčine grudi.
Pokrijte me mekom zemljom, i neka u svakoj grudi budu
Sjemenke jasmina, ljiljana i mirte; a kada narastu
I počnu bujati hranjeni mojim tijelom, oni će
Izdisati miris mog srca u svemir;
I otkrit će suncu tajnu mog mira;
I pratit će s povjetarcem svakog putnika.

Ostavite me stog' prijatelji - ostavite i otidite na onemoćalim stopalima,
Kao što tišina hoda pustom dolinom;
Ostavite me Bogu i polako se razidite, kao što cvjetovi
Badema i jabuke raspršuju svoje latice na povjetarcu nisana.

Vratite se radosti vaših nastambi; tamo ćete naći
Ono što Smrt ne može oduzeti vama ni meni.
Napustite ovo mjesto, jer ono što vidite ovdje daleko je od smisla
Zemaljskog svijeta. Ostavite me.

HALIL DŽUBRAN

Kahlil Gibran (Libanon 1883. - New York 1931) svestrana je osoba, koja se osim pisanja bavila i slikarstvom. Pisao je na arapskom i engleskom. Pripada sirijsko-američkoj pjesničkoj školi, koja uključuje sirijske Arape nastanjene u Americi.

Najpoznatija su mu djela *Prorok*, *Prorokov vrt*, *Glas učitelja*, *Suza i osmijeh*, *Isus, sin čovječji* i *Slomljena krila*. *Glas pjesnika* je njegovo, treće djelo u izdanju Zagrebačke naklade. *Glas učitelja* je lirska proza, koja svoju poruku, u duhu orijentalne tradicije, prenosi u obliku dijaloga između Učitelja i Učenika. *Slomljena krila* su kratki roman koji govori o položaju žene u patrijarhalnom društvu i ljubavnoj vezi između bogate nasljednice i mladog očevog prijatelja.

Pred vama je skup kraćih proznih i lirskih djela koja govore o različitim temama koje su u središtu Gibranovih razmišljanja. Radi se o ranijim djelima, iz razdoblja dok je još pisao i na arapskom. Dok u *Satanu* razmišlja o ulozi sotone u čovjekovom životu, u *Gradu mrtvih* traga za pravdom i jednakošću, u *Oluji* se bavi bolestima društva. Djela povezuju duboka promišljanja o čovjeku, životu i društvu. Gibran u njima poziva na pomirljivost i toleranciju te odbacivanje opterećenosti vanjskim pojavnostima i vraćanje unutrašnjim vrijednostima.